

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ΄

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 30 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1913

ΑΡΙΘΜΟΣ 515

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΙΣ. Η 'Αίμνη' του Αλαματινίου.
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. Για ένα ποίημα.
Α. ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Κοιμήντες με βουλευτή.
Ο ΝΟΥΜΑΣ. Τελώνης και 'Αγνή'.
ΑΥΛΟΣ ΠΟΛΛΑΒΡΟΣ. Τα νέα νομοσκέδια.
Σ. ΣΚΙΠΗΣ. Έργα και ήμεροι--Το ζήτημα του 'Αβεροφείου'.
Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οι απόγονοι (συνέχεια).
Η ΚΟΙΝΗ ΓΥΝΩΜΗ. ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ. Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.--
ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΑ ΝΕΑ ΝΟΜΟΣΚΕΔΙΑ

Γίνουμε οι τελευταίες δέκα μέρες σ' έργασι νομοπαρασκευαστική. 'Ανεξάρτητα από ταποτελέσματα που θάχουν σημαντικά ή ασήμαντα, άμεσα ή μακρυνά, είναι πολύ σεβαστός ο όγκος των νομοσκεδίων που κατέθεσαν στη Βουλή οι δύο ύπουργοί της Παιδείας και της 'Εθνικής Οικονομίας.

Τά εκπαιδευτικά νομοσκέδια είναι τὰκόλουθα: Για τή Δημοτική εκπαίδευση, για τή μέση εκπαίδευση, για διδασκαλεία δημοτικής, μέσης και τεχνικής εκπαίδευσης, για διοίκηση μέσης και δημοτικής εκπαίδευσης και για μίσθωση σπιτιών για σχολεία. Τάλλα της 'Εθνικής Οικονομίας είναι πολλά και διάφορα: για έμπορικούς ακόλουθους στο έξωτερικό, για ύποτροφίες έμπορικών καθηγητών, για έργασιμες ώρες των έμπορουπαλλήλων, για τις πληρωμές των έργων απ' τόν έργοδότη, για αποζημιώσεις έργων που παθαίνουν, για μέτρα περιοριστικά των πυρκαϊών των δασών και άλλων δασικών άνομημάτων, για εξέλεγχη δηλώσεων μεταλλείων και ξεκαθάρισμα στις νέες χώρες των δικαιωμάτων ιδιωτών σέ μεταλλεία κλπ., για σωματεία, για μέτρα αντιφυλλοξερικά, για φυτοπαθολογική ύπηρεσία για σύσταση γεωπονικών χημείων και γεωργικών σχολείων, για διάδοση λιπασμάτων κλπ.

"Αν συγκρίνουμε τά εκπαιδευτικά με τά δεύτερα από μεθοδική έποψη και από έποψη του πλάτους της περιοχής που εξετάζουμε και του σκοπού, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι τά πρώτα άγκαλιάζουν τό σύνολο των εκπαιδευτικών πραγμάτων και φιλοδοξούν να βάλουν μια και καλή τήν εκπαίδευση σέ νέο δρόμο προοδευτικό και άποτελούν άκέραιο σύστημα, ένψ δέ φαίνεται τό ίδιο και στα δεύτερα, που έξιν μερικά, έπως ο πόλεμος κατά της φυλλοξέρας, δέν είναι κιάλας από κείνα που έπρεπε να μπουν στήν πρώτη γραμμή, όσο χρήσιμα κι άν είναι. Κι αυτή ή σχετική δψη των νομοσκεδίων του ύπουργείου της 'Εθνικής Οικονομίας ως προς τά εκπαιδευτικά θά προτιμούσαμε να είταν αντίστροφη, δηλ. έτι παρουσιάζουν τά εκπαιδευτικά να τό παρουσίαζαν εκείνα, να είχαμε μέτρα γενικής σημασίας που να ύπόσχονταν τήν εξασφάλιση της οικονομικής άνεσης στόν έλληνικό λαό. 'Αναγνωρίζουμε όμως ότι δέν είταν εύκολο στόν ύπουργό της 'Εθνικής Οικονομίας να παρουσιάση τώρα έτι παρουσίασε ο ύπουργός της Παιδείας, να προτείνη δηλ. τή ριζική λύση ζητημάτων γενικών, σάν τό γεωργικό, σάν τό ποιές βιομηχανίες πρέπει να παρατηθούν και ποιές να ιδρυθούν, σάν τό με ποιόν γενναίο οικονομικό μέτρο θά γλυτώση ο γεωργικός πληθυσμός από τους τοκογλύφους και σά ιδιωτικά κεφάλαια κλπ. Γιατί πρώτα πρώτα δέν είναι καλομελετημένα και καταστρωμένα τά γεωργικά κλπ. πράματα όχι μόνο για τις νέες χώρες μας, άλλα ούτε και για τις παλιές. 'Επειτα σ' αυτό τό ύπουργείο με τόνωμα της 'Εθνικής Οικονομίας περισσότερο παρά σέ κάθε άλλο μαλλιοτραβιούνται αντίθετα συμφέροντα. "Αν όμως δέ μπορούσε να προτείνη μέτρα γενικά και να παρουσιάση έλάκερο σύστημα, μπορούσε να ζητήση πράματα με άμεση χρησιμότητα κι ύφέλεια π. χ. να παξεραθη τούτος ή εκείνος ο βάλτος, να κανονιστή τό ρέμα τούτου ή κείνου του ποταμιού, να γίνουν εδώ ή εκεί άρτεσιανά πηγάδια, να ιδρυθούν λητρουβιά της προκοπής, που να δίνουν λάδι καθαρό και να μη γδύνουν τόν παραγωγό, μπορούσε να μοιράση λιπάσματα, άλλα και να στείλη τους γεωπόνους του να διδάξουν στα χωριά να μην άφίνουν άχρησιμοποίητα, έπως τάφινουν πολύ συχνά τά φυσικά λιπάσματα και να μεταδώσουν τις φυτοπαθολογικές γνώσεις, που χανε ως τώρα και που θάναι άρκετές για να μην έχουμε σταφύλια χιλιο-

κρησματομένα κ' ελιές σκουληκιασμένες και φρούτα και λαχανικά κακοσφίξιμα. Πόσοι από τους γεωργούς ως τώρα έχουνε ὄχι γεωπόνος; Και τὰ 3-4 γεωπονικά χημεία ποῦ θὰ ἱδρῦθοῦν τί νὰ σοῦ κάμουν, ἐνῶ πρέπει σὲ κάθε δῆμο νάσαι κ' ἕνας γεωπόνος μὲ τὰ παραίτητα χημικά ἐργαλεῖα, ποῦ νὰ τὸν ἔχη κάθε μέρα καὶ μὲ δίχως πληρωμὴ πρόχειρο ὅποιος γεωργὸς τὸν χρειαστῆ γιὰ ὁποιαδήποτε συμβουλή;

Πολλὰ τέτια μέτρα χρησιμώτερα, νομίζουμε, παρὰ τὰ ὅσα περιλαμβάνουν τὰ νομοσχέδια μπορούσε νὰ ζητήσῃ ὁ Ὑπουργὸς ποῦ λέμε. Ἄς εἶναι ἕμως. Ἄς φηγιστοῦν κι αὐτὰ ποῦ ζητηθήκανε, φτάνει ἄμεσα καὶ σύντομα νὰ ζητηθοῦν καὶ ἄλλα ποῦ νά ανταποκρίνονται περισσότερο σὲ πραγματικές καὶ ἀίσθητες ἀνάγκες. Ἄς ἀρχίσῃ τὸ τραπέζι ἔστω καὶ μὲ τὰ ρεπανάκια, φτάνει νὰ μὴ μείνουμε στὰ ρεπανάκια.

Μολαταῦτα εἶναι ἀνάμεσα στὰ ἐθνικοοικονομικά νομοσχέδια κ' ἕνα πολὺ σπουδαῖο—γιὰ τὸ μέλλο—τὸ νομοσχέδιο γιὰ τὴν ἱδρυση κατώτερων γεωργικῶν σχολειῶν. Ἄν αὐτὰ γίνονιν τέτια ἔπως τὰ χρειάζομαστε, θάσαι μεγάλο εὐτύχημα. Γι' αὐτὸ χρειάζεται προσηγή πολλή κ' ἐπιμελημένη συζήτηση, πρὶν ἀποφασιστῆ ἢ ἱδρῦσῆ τους, γιὰ νὰ φτάξουμε σὲ καθαρὴ ἀντίληψη, ποῦ καὶ πῶς καὶ τί λογῆς καὶ γιὰ τοὺς μαθητὰς ἢ ἱδρῦθοῦνε τὰ σχολεῖα αὐτὰ, κι ἂν θάσαι μόνο γιὰ ἀγρία ἢ καὶ γιὰ κορίτσια. Καὶ νομίζουμε πῶς γιὰ τὴν ἱδρῦσῆ τους πρέπει νὰ συνεργαστοῦνε τὰ δυὸ Ὑπουργεῖα, τῆς Παιδείας καὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Πῶς ἕμως καὶ σὲ ποῖο σημεῖο πάνου μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτὴ ἢ συνεργασία δὲν τὸ ξέρουμε, προπάντων ἐπειδὴ δὲν εἶδαμε σὲς λεπτομέρειές τους τὰ εκπαιδευτικά νομοσχέδια. Κεῖθω κυρίως γιὰ τὰ εκπαιδευτικά θὰ θέλαμε νὰ μιλήσουμε. Ἀλλὰ ὁ σκελετὸς των, ποῦ εἶδαμε σὲς ἐφημερίδες, δὲ μᾶς ἐπιτρῆπει νὰ παρατηρήσουμε πολλὰ πράματα, ἂν καὶ μᾶς δίνει νὰ καταλάβουμε τὴ γενικὴ τους σημασία.

Σημειώνουμε λοιπὸν ἐδῶ ἔτσι σκορπιστὰ μόνο κάτι λίγα πράματα γιὰ τὰ εκπαιδευτικά.

Τὴν ἀύξηση τῶν μισθῶν τὴν ἐβρίσκουμε μέτρο σοφώτατο, γιατί ἐξουδετερώνει: σκεδὸν κάθε ἀντίδραση. Συντελεστικώτατο μέτρο γιὰ τὴν πρόοδο τῶν εκπαιδευτικῶν πραγμάτων ἐλπίζουμε πῶς θάποδεχτῆ ἢ ἀποστολὴ ὑποτρόφων στὴν Εὐρώπη, γιατί ἐξὸν τὴν παιδαγωγικὴ καὶ τὴν ἄλλη μέρφωση ποῦ θὰ λάβουν ἐκεῖ πιστεύουμε θὰ ξεθολώσῃ καὶ κάπως τὸ μυαλό τους, ὥστε νὰ καταλάβουν μερικὰ

πράματα ποῦ ἐδῶ δὲν μπορούν νὰ τὰ καταλάβουν. Ἀριστὴ καὶ ἢ διάταξη, γιὰ ἰδιαίτερη διδασκαλία τῶν μαθητῶν ποῦ καθυστεροῦν, ἔπως καὶ γιὰ ὑπερρεσία ὕψεινῆς τῶν σχολειῶν καὶ γιὰ τίς σχολικὲς ἐπιτροπές, ποῦ θὰ φροντίζον γιὰ τὸ χεῖριο τοῦ σχολεῖο καὶ γιὰ τὸ ὅλο τοῦ. Πολὺ ὀρθὰ ἐρίζεται ἔτι καταργεῖται ἢ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας γλώσσας στὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ μένει ἢ νεοελληνικὴ. Καὶ νομίζω πῶς σ' αὐτὸ ἀπάνου πρέπει νὰ μείνουν εὐχαριστημένοι οἱ καθαρνοιστῆνοι, ποῦ ἔσως ἀπὸ ἀνάγκη ἢ δαχτοῦν καὶ τὴ δημοτικὴ γιὰ τίς μικρὲς τάξεις, ἐκεῖ ποῦ σὲς ἀνώτερες ἢ διδάσκαται συστηματικὰ ἢ καθαρνοῦσα, ποῦ αὐτὴ ἢ ἔννοον νεοελληνικὴ τὰ νομοσχέδια, ἐνῶ ἔμεις οἱ δημοτικιστῆς, μολονότι ἀναγνωρίζουμε τὴν ὀρθότητα τοῦ μέτρου, ξίνουμε λίγο τὸ κεφάλι: μᾶς ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἂν ἢ καταργησῆ τῆς ἀρχαίας στὰ σχολεῖα ἢ μᾶς φέρῃ πειὸ κοντὰ στὸ τέλος τῆς γλωσσικῆς ἀνακατωσούρας ἢ ἢ μᾶς τὸ ἀπομακρύνῃ ἀδυνατίζοντας τὴν ἀντίθεση, ἀπαράλλαχτα ἔπως καὶ οἱ σοσιαλιστῆς—μὴ τάξῃ τους—φοβοῦνται τὴν ἀποχρηση, μικροανεξαρτησίας οἰκονομικῆς ἀπὸ τοὺς ἐργάτες, μήπως αὐτὴ σδύση στὸν ἐργάτη τὸ μῖσος ποῦ χρειάζεται γιὰ τὸν ἀγῶνα.

Ὅσο γιὰ τὴ διαίρεση τῶν σχολειῶν, τὸ νέο ποῦ βλέπουμε εἶναι ὁ πεσμός των πριταξίων ὅστικῶν σχολειῶν. Καὶ τὸ πεσμὸ αὐτόνε ἔτσι ἀρχειρεμένα ἐξετάζοντας τὸν βρίσκουμε θαναμάσιο, δὲν ξέρουμε ἕμως κατὰ πόσο αὐτὰ τὰ σχολεῖα ανταποκρίνονται πραγματικὰ σὲς ἑλληνικὲς εκπαιδευτικὲς ἀνάγκες κι ἂν ἢ λυθῆ εὐκόλα τὸ ζήτημα, ποῦ ἢ ἱδρῦσῆ γυμνάσιο καὶ ποῦ ἀστικὸ σχολεῖο. Ἐπίσης δὲν ξέρουμε, πῶς θὰ γίνῃ δυνατὴ ἢ λειτουργία τῶν ἐξταξίων δημοτικῶν, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τὸ χρειάζομένο διδαχτικὸ προσωπικὸ, καὶ γενικὰ, πῶς οἰκονομεῖται στὰ νομοσχέδια τὸ ζήτημα τοῦ προσωπικοῦ, ποῦ εἶναι τὸ θεμέλιο γιὰ κάθε μεταρρύθμιση στὴν ἐκπαίδευση καὶ ποῦ θάποτελέσῃ γιὰ κάμποσα ἀκόμη χρόνια—δυστυχῶς δὲν ἔχομε γι αὐτὸ ἀμφιβολία—τὸ ἐμπόδιο γιὰ νὰ περάσῃ ἢ μεταρρύθμιση κ' ἢ πρόοδο ἀπ' τὸ χεῖρι στὴν πράξη.

Γιὰ τὸ ζήτημα τῶν σχολικῶν χειρίων λοποῦμαστε ποῦ δὲ λύεται καθόλου μὲ τὴ διάταξη, γιὰ μισθώσεις σπιτιῶν. Ἴσως ἕμως καὶ νὰ μὴν εἶναι δυνατό νὰ λυθῆ αὐτὸ τὸ ζήτημα, πρὶν ἱδρῦθοῦν ἔπου εἶναι: γιὰ νὰ ἱδρῦθοῦν τὰ διάφορα εἶδη τῶν νέων σχολειῶν καὶ πρὶν μονιμοποιηθῆ ἢ νέα εκπαιδευτικὴ κατάσταση.

Γιὰ τὰ διδασκαλεῖα πάλι καὶ λοιπὰ δὲ λέμε τίποτα γιὰ τὴν ὄρα, ἔπως οὔτε γιὰ ριβλία καὶ δι-

δαχτική, ύλη, που δε βλέπουμε και να αναφέρονται στην περίπτωση των εφημερίδων.

Γενικά, το ξαναλέμε, τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια, όσο σύντομα έκλειμένα κι αν τα είδαμε, μάς κάνουν πολύ καλή εντύπωση και μάς φαίνονται σά μελετημένα, και συστηματική εργασία και γενναία προσπάθεια να λυτευρώσουν το ελληνικό μυαλό από τα σκορπισμένα του δεσμά, προσπάθεια που έτυχε κέντρωσε και επανέρωσε επίσημα τις έως τώρα σκορπισμένες κι ανεπίσημες προσπάθειες για το λύσιμος αυτόνε των δεσμών.

Τελειώνοντας θέμε να σημειώσουμε ακόμη ότι τόσο στη συζήτηση των εκπαιδευτικών όσο και στη συζήτηση κάθε άλλης σειράς νομοσχεδίων οι συζητητές πρέπει να μη μόνον μπρός απ' τα μάτια, να λογαριάζουν πάντα και πολύ, μαζι με τον ειδικό σκοπό που τους προβάλλεται, εκπαιδευτικό ή εποικον άλλο, κ' ένα σκοπό παράλληλο ακόμη, μια μεγάλη εθνική ανάγκη, δηλ. το πως μ' όσα προτείνουν θα συντελέσουν λίγο ή πολύ κοντά στα άλλα και στο να στερέψη ή μετανάστευση είτε από λόγους υλικούς προέρχεται είτε από ηθικούς. Η, χ., αν συζητούνε κ' είναι να ψηφίσουν εκπαιδευτικά, να σκέφτονται μαζι και τούτο πως, με ποιες διδακτικές, με ποια μέσα το σχολείο θα συντελέση στο να γεννήση στο παιδί την ανάγκη ν' αγαπή τον τόπο του και να μην τον αποχωρίζεται; Το ίδιο κι όταν πρόκειται να ψηφιστούν γεωργικά ή εποικια άλλα μέτρα. Και για να φημιστούμε ποια θα είναι τα συντελεστικά γι' αυτόνε το σκοπό, πρέπει να νοιώσουμε ότι ραχδαία πρέπει ναρθη ή απορριώσή μας με τα παια πολιτισμένα κράτη, με την Αμερική λ. χ., γιατί τότες μονάχι νομίζουμε, θα σταματήση ή μετανάστευση στο εξωτερικό, κ' επίσης ραχδαία ή εισαγωγή των άγαθών και των εύκολων της άστικής ζωής στα χωριά, για να πάψη ή να περιοριστή και ή εσωτερική μετανάστεψη. Άλλοιως, όταν τα παια που εκπαιδεύουμε μας φέρουν, τι θα μάς κάνουν τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια; Κι όταν οι γεωργοί που θέμε να μορφώσουμε μαζεύονται στις πόλεις, τι τα θέμε τα γεωργικά; Κι όταν οι στρατιώτες μας σκορπίζονται στον κόσμο ολο, τι τα θέμε τα στρατιωτικά; Και οι γυναίκες μας τι θα γίνονται; Και ή Ελλάδα που θα μένη;

27. 11. 1913

ΑΥΛΟΣ ΠΟΛΙΤΕΥΣ

Αντιπερόσωπος του «Νουμά» στη Λαγονίκη

ό κ. Π Θ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

C O The American Tobacco Co

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΥ

Αν ύπαρξη περίπτωση που ή δημοσιογραφία εξέτελεσε το καθήκον της με το παραπάνω, είναι ή πολυθρόνηλη περίπτωση του κληροδοτήματος Αβέρωφ.

Για τους άναγνώστες του «Νουμά» εαθέτω με δυο λόγια το τί συμβαίνει.

Ο άλησιμόνητος Αβέρωφ, μεγαλοϊδεάτης, όπως είταν, στον πόθο του τον ιερό να ένθαρμήνη ύλικώς όχι μόνο το στρατό και το στόλο, αλλά και τις τέχνες, άφησεν επάνω από ένα ολοστροφύγγο εκατομμύριο δραχμές στο Ώδείο των Αθηνών, για να μπορη το ίδρυμα αυτό με τους τόκους του, δηλαδή με 50,000 δραχμές το χρόνο, να ενισχέη το θέατρο και τη μουσική του τόπου. Παραθέτω λέξη προς λέξη το μέρος της διαθήκης:

«... Αφίνω τέσσερα μερίδια εις το έν Αθήνας ίδρυόμενον Ώδειον, ίνα το έξ αυτού ποσόν κατατεθῆ εις την Εθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ελλάδος, οι δὲ έξ αυτών τόκοι χρησιμεύουν

1) Εις σύστασιν δραματικοῦ και μουσικοῦ διαγωνισμοῦ ἐναλλάξ ἀνά πᾶν ἔτος προς βραβεύσιν πρωτοτύπου δράματος ἢ μουσικῆς συνθέσεως, ἐχόντων Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ἀρχαίαν ἢ νέαν· ὁ διαγωνισμὸς οὗτος θα ὀνομάζεται « Αβερῳφειος ».

2) Εις ἐκδοσιν των βραβευμένων ἔργων.

Και 3) Εις τελειοποίησιν δι' ὑποτροφιών ὑπὲρ των ἀριστευόντων ἠθοποιῶν ἢ μουσουργῶν ἢ ἐκ των διακρινόμενων ἐκτελεστοῶν είτε ἐν Ἑλλάδι είτε ἐν Εὐρώπῃ ἀποστελλομένων· τα καθέκαστα τῆς διαθέσεως τοῦ κληροδοτήματος θέλει ἀποφασίσει τὸ Λιουκητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ώδειου».

Το Λιουκητικόν όμως Συμβούλιον του Ώδειου δὲν ἀποφάσισε μόνο για τα «καθέκαστα» αλλά και για το ίδιο το κληροδοτήμα.

Αθέτησε τὸν ὄρο τῆς διαθήκης με το «ἔτσι θέλω», ἀπέβησε στη μνήμη του εθνικοῦ εὐεργέτη κ' ἔπληρεν ὅλα τα χρήματα τα προορισμένα για άλλους σκοπούς και τα διέθεσεν ὅπως ἐφάνηκε καλύτερα στη μεγαλοφυία του κ Νάξου. Δηλαδή, ὅπως εἶπε ὁ ἄνθρωπος του, ἐνίσχυσε τη διδασκαλία του πιάνου κ' ἐγένεμισε τὸν τόπο με σνόβικα κορίτσια, που από το πρωί ὡς το βράδυ δὲν κίνουν τίποτε άλλο, παρη να μάς πιάζουν σονατίνες και τα τραγουδάει των Παναθηναίων.

Αλλά ἦρθε ή μέρα ν' ανακαλυφθῆ ή αὐθαρεσία του κ. Λιευθυνη τοῦ Ώδειου και να τὸν πε-

ριλάβη ὁ τύπος ἀπὸ τὸ αὐτὶ, ἂν καὶ λιγάκι μὲ τὸ γάντι, τὸ ὅποιον ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν συνειθίζω νὰ φορῶ καθὼς ξέρει κι ἀπὸ ἄλλοτε, ἔρχομαι ἀπὸ τὸ φιλόξενο «Νουμᾶ» νὰ τοῦ τὰ πῶ ἀνοιχτότερα.

Ἀπὸ ποῦ ἀντλήσε τὸ θράσος καὶ τὸν κυνισμό ὁ κύριος αὐτὸς ν' ἀθετῇ τῇ διαθήκῃ ἑνὸς Ἀβέρωφ καὶ μὲ ποῖο δικαίωμα, ἔκανε τόσα χρόνια νὰ μὴ φανερωθῇ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σκέψης τοῦ ἔσοχου ἐκείνου πατριώτη; μπορεῖ νὰ γίνῃ μεγαλεῖτερο ἐγκλημα ἀπ' αὐτό;

1ον) Πρὸς τὴ μνήμη ἑνὸς ποῦ εἶδε τόσο πλατιά τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους;

καὶ 2ον) Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ θεάτρου, στοὺς ὁποίους ἐχαρίζετο μιὰ τόσο μεγάλη ἠθικὴ κ' ὄλικὴ ἐνθάρρυνση;

Ἡ ἀπάντησις ἔρχεται μόνῃ της. Τὸ θράσος καὶ τὸν κυνισμό τὸν ἀντλήσεν ἀπὸ τὸ αἰσχρο περιβάλλον. Ἐμμήθηκε τὸ παράδειγμα ὄλων τῶν ἄλλων κ' ἐσυμφώνησε μὲ τὸ πνεῦμα ποῦ ἐβασίλευσε στὴν ἐποχὴ του. Τί θὰ πῇ ἡ θέλησις τοῦ Ἀβέρωφ μπροστὰ στὴ θέλησις τοῦ μικροῦ ἐμένα κι ἀνεξέλεγκτου κοτζάμπασι; Ποιὸς θὰ βρεθῇ ποτέ, καὶ ποιὸς προπάντων θὰ τολμήσῃ νὰ μὲ κατηγορήσῃ; Θὰ κάνω ὅ τι θέλω ἐγὼ κι ὄχι ὅ τι θέλησεν ὁ Ἀβέρωφ. Κι ἀντὶ ν' ἀποφασίσῃ γιὰ τὰ καθέμιστα, κι ἀντὶ νὰ πλατύνῃ τὴν ἐξήγησι τοῦ κληροδοτήματος πρὸς τὸ καλὸ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς μουσικῆς, τὸ στένειρε σὰν τὴ στενή του τὴ σκέψι καὶ τὸ ἔκανε πύτουρα. Τί σημασία εἶχε γι αὐτόν ἂν στό μεταξὺ ἐφανερώθηεν ἕνας Καμπύσης, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρω ὀνόματα συγγραφέων ποῦ εἶναι στὴ ζωῇ, ποῦ θὰ ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ τὸν προσκαλέσῃ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ὄλα τὰ μέσα νὰ πῇ στὴν Εὐρώπῃ νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ μορφωθῇ; Τί σημασία ἔχει γι αὐτόν, ἂν τώρα ἀκόμα ὁ μουσουργὸς κ. Μάριος Βάρβογλης, γιὰ τὸν ὅποιον ἐνθουσιάστηκεν ἕνας Σαβιγγιάρ διευθυντῆς ἐπὶ χρόνια τοῦ Κονσέρ Λαμουρέ, στό Παρίσι κ' ἐπικαλοῦμαι γι αὐτὸ τὴ μαρτυρία τῆς δ)δος Σπεράντζας Καλό, ποῦ βρισκεται αὐτὲς τὶς μέρες μεταξὺ μας—τί σημασία, λέω, ἔχει, ἂν παιδεύεται, μὲ τὸ λίγο μιστὸ ποῦ τοῦ στέλνει ὁ πατέρας του, νὰ σωθῇ ἀπὸ τὴν τρικυμία τῆς βιοπάλης γιὰ νὰ χύσῃ στὴ σύνθεσι τὴν λαχρὴ του κι ἑλληνιστάτη προσωπικότητά; Τί σημασία ἀκόμα μπορεῖ νὰ ἔχῃ ὅτι τόσοι νέοι μὲ ταλέντο, θὰ ἔπαιρναν κάθε χρόνο— ἕνας ἕστερα ἀπ' τὸν ἄλλο— τὸ βραβεῖο ποῦ τοὺς ἀνήκει δικαιοματικώτατα, καὶ θὰ εἴρισκαν τρόπο νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ τέλμα ποῦ τοὺς ἔχει ρίξει ἡ ἐγκληματικὴ ἀστοργία τοῦ τόπου μας πρὸς κάθε ἀνθρώπο διακρινόμενο στὰ γράμματα; Ἄς εἶναι καλὰ τὰ κορίτσια τῶν μπακάληδων, ποῦ ὄλ' αὐτὰ τὰ κάνουν

λιανὰ καὶ τὰ παίζουν στό πιάνο συνατινές.

Πολλὲς φορὲς ἔγινε ἐκστρατεία δημοσιογραφικὴ ἐναντίο τοῦ κ. διευθυντῆ τοῦ ιδρύματος τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς, καὶ πολλὲς φορὲς, ἕστερα ἀπὸ τὶς διάφορες ἀποκαλύψεις ποῦ ἔγιναν σὲ βάρος τῆς ἀμάθειάς του εἶπαν πολλοὶ μ' ἀνακούφιση:

— Ἐπιτέλους αὐτὴ τὴ φορὰ δὲ θὰ τὴ γλυτώσῃ! — Κι ὁμως τὴν ἐγλύτωσε. Καὶ τὴν ἐγλύτωσεν ὅλες τὶς φορὲς *σκανδαλωδῶς* γιὰ νὰ μεταχειριστῶ καὶ μιὰ δημοσιογραφικὴ ἔκφρασι. Τόσο μάλιστα, ποῦ μεταξὺ ὄλων ὅσα ἐδιαδόθησαν, ἐδιαδόθηκε κι ὅτι ὁ κ. Νάζος εἶναι ἀκλόνητος, χάρις σὲ γραφτὸν ὄρον συμβολαίου ποῦ ἔγινεν ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν Ἀβέρωφ.

Δὲν ξέρω ἂν ἀληθεῖται τέτοια τερατώδης διάδοσι. Ἀφοῦ ὁμως αὐτὸς ἔχει τὸ θράσος νὰ παραβαίνῃ ὄρους κληροδοτήματος, νομίζω πὼς δίνει ὄλο τὸ δικαίωμα στὴ φωτεινὴ μας Κυβέρνησι νὰ τὸν κάλῃ σ' ἀπολογία καὶ νὰ τὸν στείλῃ ἀπὸ κεῖ ποῦ ἦρθε. Γιατὶ εἶναι ντροπὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὀλόκληρη, ὅταν ἕνας ἀνθρώπος ποῦ δὲν εἶναι ὄχι μουσικός, ἀλλὰ ποῦ δὲν ξέρει τί τοῦ γίνεται, νὰ κρατᾷ μιὰ θέση, ποῦ ἀνήκει δικαιοματικώτατα σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς μουσουργούς μας.

Νά, ὁ Καλομοίρης, ὁ Βάρβογλης, ὁ Λαμπιελὲ καὶ νὰ ἀκόμα κι ὁ Σαμίρας. Ἄν, ὅπως λένε, ὁ κ. Νάζος εἶναι καλὸς διαχειριστῆς πράγμα συζητήσιμο— ἄς τὸν κρατήσουν στὴ διαχείρισι τοῦ ιδρύματος. Δὲν ἄκουσα ὁμως ποτέ μου ἕνα διαχειριστὴ νὰ γίνῃ διευθυντῆς κονσερβατόριου. Τὰ σκουπίδια τοῦ παλαιοκομματισμοῦ ἄς σκουπιστοῦν μιὰ γιὰ πάντα, μὲ τὴν ἄγια σκοῦπι ποῦ κρατᾷ στὰ χέρια της ἡ ἀνορθωτικὴ μας Κυβέρνησι ποῦ ἐμήνησε τὴν ἀνοξίη της Φυλῆς. Εἶναι καιρὸς πιά.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

“Μ Π Γ Ν Η,”

τὸ καινούριον μεθιστόρημα. ποιεῖται ἀπὸ γραμμάτια μας καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου καὶ Κουζάκου (ὁδὸς Σταδίου 42). Ἀρ. 1,50. Γιὰ τὸ ἔξοτερον 2 δρ. δίχως ταχυδρομικά.

«ΚΡΟΝΙΟΝ» ΚΟΥΡΕΙΟ ΚΑΙ ΜΥΡΟΠΟΛΕΙΟ

(Ὁδὸς Σταδίου, κάτω ἀπὸ τὸ Ἀρσάκειο)

Τὰ φτηνότερα καὶ διαλεχτότερα ἀρώματα. Κολώνια λουίζας καὶ λεμονιοῦ, εἰδικὴ γιὰ ἐντριβές καὶ λουτρό. Ἰδιαίτερον τμήμα γιὰ τὶς κυρίες. Ἐύρισμα καθημερινὸ 5 δρ. τὸ μήνα

δαχτική Όλη, που δὲ βλέπουμε καὶ ν'αναφέρονται στὴν περίληψη τῶν ἐφημερίδων.

Γενικά, τὸ ξαναλέμε, τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια, ὅσο σύντομα ἐκθεμένα κι ἂν τὰ εἶδαμε, μᾶς κάνουν πολὺ καλὴ ἐντύπωση καὶ μᾶς φαίνονται σὰ μελετημένα, καὶ συστηματικὴ ἐργασία καὶ γενναία προσπάθεια νὰ λευτερώσουν τὸ ἐλληνικὸ μυαλὸ ἀπὸ τὰ σκοριασμένα του δεσμά, προσπάθεια ποὺ ἐσυγκέντρωσε καὶ ἐψανέρωσε ἐπίσημα τὴς ζωῆς τῶρα σκοριασμένες κι ἀνεπίσημες προσπάθειες γιὰ τὸ λύσιμον αὐτῶνε τῶν δεσμῶν.

Τελειώνοντας ἡμέτε νὰ σημειώσουμε ἀκόμη ὅτι τόσο στὴ συζήτηση τῶν ἐκπαιδευτικῶν ὅσο καὶ στὴ συζήτηση κάθε ἄλλης σειράς νομοσχεδίων οἱ συζητητῆς πρέπει νὰ μὴ χάνουν μπρὸς ἀπ' τὰ μάτια, νὰ λογαριάζουν πάντα καὶ πολὺ, μαζὶ μὲ τὸν εἰδικὸ σκοπὸ ποὺ τοὺς προβάλλεται, ἐκπαιδευτικὸ ἢ ὅποιον ἄλλο, κ' ἕνα σκοπὸ παράλληλο ἀκόμη, μὴ μεγάλη ἔθνικὴ ἀνάγκη, δηλ. τὸ πῶς μ' ὅσα προτείνουν θὰ συντελέσουν λίγος ἢ πολὺ κοντὰ σ'α ἄλλα καὶ σ'α νὰ στερέψῃ ἢ μετανάστευσῃ, εἴτε ἀπὸ λόγους ὀλιγοὺς προέχεται εἴτ' ἀπὸ ἡθικούς. Π. χ., ἂν συζητῶνε κ' εἶναι νὰ ψηφίσουν ἐκπαιδευτικὰ, νὰ σκέφτονται μαζὶ καὶ τοῦτο πῶς, μὲ ποιὰς διδασκαλίαις, μὲ ποιὰ μέσα τὸ σχολεῖο θὰ συντελέσῃ σ'α νὰ γεννηθῇ σ'α παιδὶ τὴν ἀνάγκη ν' ἀγαπᾷ τὸν τόπο του καὶ νὰ μὴν τὸν ἀποχωρίζεται; Τὸ ἴδιο κι ὅταν πρόκειται νὰ ψηφιστῶν γεωργικὰ ἢ ὅποια ἄλλα μέτρα. Καὶ γιὰ νὰ φωτιστῶμε ποιὰ θὰ εἶναι τὰ συντελεστικὰ γι' αὐτῶνε τὸ σκοπὸ, πρέπει νὰ νοιώσουμε ὅτι ραγδαία πρέπει νὰρθῇ ἢ ἀφομοιωθῇ μᾶς μὲ τὰ παιὸ πολιτισμένα κράτη, μὲ τὴν Ἀμερικὴ λ. χ., γιατί τότες μονάχα νομίζουμε, θὰ σταματήσῃ ἢ μετανάστευσῃ, σ'α ἐξωτερικῶ, κ' ἐπίσης ραγδαία ἢ εἰσαγωγὴ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν εὐκολιῶν τῆς ἀστικής ζωῆς σ'α χωριά, γιὰ νὰ πάψῃ ἢ νὰ περιοριστῇ καὶ ἢ ἐσωτερικῶ, μετανάστεψῃ. Ἀλλοῦτως, ὅταν τὰ παιδὶα ποὺ ἐκπαιδεύουμε μᾶς φέρον, τί θὰ μᾶς κάνουν τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια; Κι ὅταν οἱ γεωργοὶ ποὺ ἡμέτε νὰ μορφώσουμε μαζεύονται σ'α πόλεις, τί τὰ θέμε τὰ γεωργικὰ; Κι ὅταν οἱ στρατιῶτες μᾶς σκορπίζονται σ'α τὸν κόσμον ὅλο, τί τὰ θέμε τὰ στρατιωτικὰ; Καὶ οἱ γυναικῆς μᾶς τί θὰ γίνονται; Καὶ ἢ Ἑλλάδα ποὺ θὰ μένη;

27. 11. 1918

ΑΥΓΟΥΣ ΠΟΛΑΒΡΟΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΥ

Ἄν ὑπόρρη περίπτωση ποὺ ἢ δημοσιογραφία ἐξετέλεσε τὸ καθήκον τῆς μὲ τὸ παραπάνω, εἶναι ἢ πολυθυόλλητη περίπτωση τοῦ κληροδοτήματος Ἀβέρωφ.

Γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμᾶ» ἐκθέτω μὲ δυὸ λόγια τὸ τί συμβαίνει.

Ὁ ἀλησμόνητος Ἀβέρωφ, μεγαλοῦδεατής, ὅπως εἶταν, σ'α τὸν πόθο του τὸν ἱερὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ ὑλικῶς ὄχι μόνον τὸ στρατὸ καὶ τὸ στόλο, ἀλλὰ καὶ τὴς τέχνες, ἄφησεν ἐπάνω ἀπὸ ἕνα ὀλοστρόγγυλο ἑκατομμύριο δραχμῆς σ'α Ὀδείο τῶν Ἀθηνῶν, γιὰ νὰ μεταρῇ τὸ ἴδρυμα αὐτὸ μὲ τοὺς τόκους του, δηλαδὴ μὲ 50,000 δραχμῆς τὸ χρόνο, νὰ ἐνισχῇ τὸ θέατρο καὶ τὴ μουσικὴ τοῦ τόπου. Παραθέτω λέξη πρὸς λέξη τὸ μέρος τῆς διαθήκης:

«... Ἀφίνω τέσσερα μερίδια εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἱδρυόμενον Ὀδεῖον, ἵνα τὸ ἐξ αὐτοῦ ποσὸν κατατεθῇ εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τραπεζὴν τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν τόκοι χρησιμεύουν

1) Εἰς σύστασιν δραματικοῦ καὶ μουσικοῦ διαγωνισμοῦ ἐνιαυτῶς ἀνά πᾶν ἔτος πρὸς βράβειον πρωτοτύπου δραμάτος ἢ μουσικῆς συνθέσεως, ἐχόντων Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ἀρχαίαν ἢ νέαν· ὁ διαγωνισμὸς οὗτος θὰ ὀνομάζεται «Ἀβερῶφειος».

2) Εἰς ἔκδοσιν τῶν βραβευομένων ἔργων.

Καὶ 3) Εἰς τελειοποίησιν δι' ἐπιτροφιῶν ὑπὲρ τῶν ἀριστευόντων ἡθοποιῶν ἢ μουσουργῶν ἢ ἐκ τῶν διακρινομένων ἐκτελεστῶν εἴτε ἐν Ἑλλάδι εἴτε ἐν Ἑξωτερῇ ἀποστελλομένων τὰ καθέκαστα τῆς διαθέσεως τοῦ κληροδοτήματος θέλει ἀποφασίσαι τὸ Λιουκητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ὀδείου».

Τὸ Λιουκητικὸν ὅμως Συμβούλιον τοῦ Ὀδείου δὲν ἀποφασίσει μόνον γιὰ τὰ «καθέκαστα» ἀλλὰ, καὶ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ κληροδοτήμα.

Ἀθέτησεν τὸν ὅρο τῆς διαθήκης μὲ τὸ «ἔτσι θέλω», ἀσέβησε σ'α μνήμη τοῦ ἔθνικοῦ εὐεργέτη κ' ἐπῆρεν ὅλα τὰ χρήματα τὰ προορισμένα γιὰ ἄλλους σκοποὺς καὶ τὰ διέθεσεν ὅπως ἐφάνηκε καλλίτερα σ'α μεγαλοφυῖα τοῦ κ. Νάζου. Δηλαδὴ, ὅπως εἶπε μόνος του, ἐνίσχυσε τὴ διδασκαλίαν τοῦ πιάνου κ' ἐγένεμισεν τὸν τύπο μὲ σνόβικα κορίτσια, ποὺ ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ δὲν κίνουν τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ μᾶς παίζουν σονατίνες καὶ τὰ τραγουδιὰ τῶν Παναθηναίων.

Ἀλλὰ ἦρθε ἢ μέρα ν' ἀνακαλυφτῇ ἢ αὐθαρεσία τοῦ κ. Λιευθυντῆ τοῦ Ὀδείου καὶ νὰ τὸν πε-

Ἀντιφρόσωπος τοῦ «Νουμᾶ» σ'α Ἐαρινίην

ὁ κ. Π Θ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

C O The American Tobacco Co

ρίμωσε, στεγνώνοντας ξαπίηδες ποσὶ ποσὶ σφιτρί του. Ὁ Καλῆς ἐβήγαυε κείνη τὴν ὄρα. Τονε στυμιάτρησε μαρσοσὰ στὴν ὀξόποστρον.

— Εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ μιλῆσω. Τρεῖς μῆνεσ τῶρα σὲ κληνηγιά καὶ μοῦ φετῆνεσ.

— Δουλέσ, κλητῆνεσ !... Εἰσρεσ...

— Μὰ γιὰ δουλιὰ σὲ θῆλω καὶ γώ... Γιὰ τὴ δουλιὰ μου...

— Βιά' της γίγνανη ! εἶρε ἀδιάρρογα ὁ Καλῆς.

— Ἐνεσ λόγος ἀντὸσ !... Μὰ σολοσῆσου.

— Ὁχι τῶρα, φῶε μου... Ἄλλη ὄρα... Ἐχω βιαστικά δουλιὰ... Δὲ βίερεσ ; ποσὶ ποσὶ ἀναγκάζουμαι νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ σφιτρί...

— Ἄλλη ὄρα !... Μὰ πότε ; γώτρησε ὁ Λάμπρος κούρως θλιβεγὰ τὸ κεφάλι του.

— Ἄλλη ὄρα .. Νά, θὰ περῶσ ἀπὸ τὴ φάμπροκα...

Περίεμέ με... Στάσου!... καὶ συλλογιότρησε κύμασοσ: Περίεμέ με ἔξη ὄσ ὄχτῶ τὸ δελινῶ.

— Ἀτόμη ;

— Μη !... μαροεῖ... δὲν ἔσγω. Ἵσοσ κὶ ἀτόμη... Ἵσ-τόσο περίεμένέ με... Πάντα θάβῶ ἔνα δελινῶ... Ἐξῆ ὄσ ὄχτῶ εἶταμη...

Καὶ τὸν ἄφροσε, φεύνοντασ βιαστικά. Πέγασε σκεδὸν ἀλάκαρος μῆνεσ κὶ ὁ Καλῆς οὔτε φάνησε ἀπὸ τὴ φάμπροκα. Ὁ Λάμπρος μιὰ θινὸ φορὸ ἀναγκάστρησε νὰν τοῦ γράμη. Πάντα ἴδου, σπερσοῦρτη ἢ ἀπέντητοη. «Θὰ περῶσ κανένα δελινῶ... Τὴν ὄρα ποῦ εἶταμη. Ἐξῆ ὄσ ὄχτῶ. Θέλω νὰ σοῦ μιλῆσω». Καὶ τὸ δελινῶ αὐτὸ δὲν ἐγγότρηνε...

Ἵσοσ καὶ δὲ θάγγότρηνε ποσέ.

Εἶχε κιαγὸ καὶ κιαγὸ νὰ πδει στὸ ἀγυατῆμένο του τὸ κωπενοδέκα, πῶσα ἀπὸ τὴν Ἀγοθόρῶη, ἀντικῆ στὸ ὕβειο τοῦ Ἡαῶδη τοῦ Ἀρτικῶ. Ἐνα ποσῶν, βγαίνοντασ ἀπὸ

τὸ σφιτρί του, τράβηξε γιὰ κεί. Κάθισε στὴ Θεσοῦλια του, κέρου ἀπὸ τὴ νέγρη κητεροῦ. Ὁ κωπεῖτῆσ, φέγοντασ του τὸν κιαγέ, τὸν κἀλητῆσε.

— Πάσε πύ, τὰ ξεγῶσσε τὰ παιιά σοσ τὰ λημῆγῶ, κῆρο Λάμπρο... Κιαγὸ ἔχτε νὰ μῆσ ἔρθοτε ἀπὸ δῶ...

— Αἱ, ποῦ κιαγὸσ, κλητῆνε, γιὰ γυγῆτα...

— Ἵστόσο ἢ ξυδέσση σοσ μῆσ ἔχτετα ταγῆνα... Σκεδὸν κἀθε δελινῶ. Καὶ τὴ σντροσρεῖεσ πῆντα ἔνεσ κωντοῦνησ ἢμλοκῆνοσ... Ὁ ἀντὸσ της, φαῖνετα...

— Νά, ὁ ἀντὸσ της ! εἶρε ἔσγῶ ὁ Λάμπρος.

Κ' ἔταμη φῶε. Νά, λοιτὸν ποῦ ἐηγιοῦνται πύ ὄρα. Γιὰ τοῦτο ὁ κῆρο Καλῆς τὸν κῆροτοῦσε φηλακῆμένοσ στὴ φάμπροκα κἀθε δελινῶ, ἔξη ὄσ ὄχτῶ. Τὸν μαρολιάτρησε μ' ἄλλα λόγια, γιὰ νὰ μαροεῖ νὰ γυγῆσει λαύρα μὲ τὴ Χάγη σ' ἀγυατῆνετα της μέση, ποῦ εἵντροσαν κὶ αὐτρονοῦ ἀγατῆνετα, ἀποῦ μῆτι ἄλλοτε τῆγυαῖσσανε καὶ τοῖσ εἶχαε μαροερετε τῶρα λοκλονδένετα τοῖσ μαροτικά. Ἵσοσ λοιτὸν κὶ ὁ Καλῆσ, πύστρησε σὴν τρεγλοποῦλι σὶα δολεγὰ ὄχτῆτα της γόησοσ ἀντῆσ, καὶ τὰ ποῶδοσε ὄρα, καὶ τὸ φῆλο του, καὶ τὸ κωπεχῆτῆρο του καὶ τὸν ἀντροσιό του. Εἶτανε λοιτὸν ἄλλη Μαγία Πεντρογιότρησε αὐτῆ καὶ τοῖσ ἔορταξε ὄλοσ, νιοῖεσ καὶ γέγονεσ, στὴ μαρεμένη της τὴν ποδύ :

Ὁ Λάμπρος ἀντηθῆρε κωτάκωρο. Μιὰ σγασοῦ καὶ μιὰ ἄλλη πᾶλημῆτρησε τὴν φηχῆ του. Σγασοῦ γιὰ τὴ δολεγῆ τὴ γυνάικα ποῦ ἔτασε ἴσκαμ κεί, νὰ ξεντεῖσσει, νὰ κωπελιάσει ἔναν ἀντρο, σὴν τὸν Καλῆ καὶ ἄλλη γιὰ τὸ φῆλο του τὸν ἀκατῆβῶ, ποῦ τὸν ἐβλεσε νὰ σέρεντε οκλύβεσ πῶσα της. Ἵ, ἔτρησε νὰν τῆσ σῆσσει τελοῦτα ἀπὸ αὐτῆσ της σοντρογισμένεσ ἀποῦοῖδεσ, καὶ γῆγῶρα μῆαῖστα. Ἐτρησε νὰ λαυτερωθεῖ ἀπὸ ἔναν τέτονε βραγῆ καὶ νὰ πᾶμη νῶνα κὶ αὐτῶσ, κωθῶσ τὸ φοβότρησε, βραγῆσ τοῖσ ἄλλοσ. Ὁτῆ, εἶνα νὰ γῆνε, νὰ γῆνε μιὰ ὄσ ἀεγῆνετα. Νὰ βγεί ἀπὸ τὸ

ψήμα, νὰ βγει ἀπὸ τὴν αἰστησιατικὴ αὐτὴ νάρκη, καὶ νὰ κοιμηθεῖ λεύτερος, νὰ ζογῶνθῃ, νὰ δώσει.

Πλανώντας τὴν ματιὰ του σὺς χρυσόχορμους καμιάς τοῦ ἀρχαίου Ὀδείου, τὴν σταμάτησε πάνου στὴν ἄσπρη πλάκα, πὺν βρίζεται χτισμένη κάτω καὶ πλαῖ ἀπὸ τὴν ἀσπρὴν καμιά, ἀφιστερὰ, καὶ θυμώθηκα πὺς παιδί ἀνέβηκε τόσες φορὲς τὸ μικρὸ τοῦ γὰκι, πὺν βρίζεται ἀπὸ κάτω τῆς, καὶ διάβαζε ξελαμιασμένος, τὰ γράμματα πὺν εἴντοσαν πάνου τῆς χιασμένης:

A LA MEMOIRE
IMMORTELLE DU BRAVE
PHILHELLENE ERANÇAIS
BARON FABVIER CHARLES

κι ὁ νοῦς του ἀπὸ τὸν Κάλῃ ξεπετιότανε χρόνια πίσω, σὺν Φερβιέ καὶ σὺν παπῶν του, τὸν Κωσταντῆ τὸν Ἀγροφυώτῃ, καὶ θυμώτανε ὅσα τοῦ δηγγίβηκε ὁ ἡρωϊκὸς γέρος σὺν παιδιὰ τῆς του τὰ χρόνια, κι ὅσα διάβησε κι αὐτὸς ὕστερα, γὰρ τὴν ἡρωϊκὴν ἐκείνη εἰσοδὸν τοὺς σὺν πολιορκημένῃ Ἀκροπόλει — «à glorieuse entrée dans l'Acropole d'Athènes», καθὼς διαλαλοῦσε ἡ πλάκα —, πὺν μπήκανε ἀπὸ κείνο κεῖ τὸ μέρος, κάτω ἀπὸ τὴν ἄσπρη πλάκα, φορτωμένοι σὺν ῥάχῃ τοὺς παπῶν, γὰρ τοὺς πολιορκημένους, — καὶ θυμώτανε τὸν παπῶν, τὶς ζωντανὲς ἱστορίες πὺν ἄκουσε παιδί ἀπὸ τὸ στόμα του, ἱστορίες ἀφύσιστου ἡρωϊσμοῦ ἀνακατομένων μὲ ταπεινὰ προσωπικὰ πάθη καὶ μὲ ἄγριο ἀλληλοφύγωμα, καὶ ἔβλεπε τοὺς χρεσινὸς προγόνους ζωντανημένους μέσα σὺν σὺν σιμηρονὸς ἀπογόνους τοὺς.

— Εἴμιστέ, ξαναεῖτε, ἴδιοι κι ἀκυφάλλοι οἱ παποῦδες μὺς πὺν ἀπὸ τὴν μὲθιὰ πολεμοῦσανε νὰ διώξουνε τὸν Τοῦρκο, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τρογόντουσαν ἀναμεινῆς τοὺς σὺν λυσοφόρικα σκυλιά.

H.

Μόνος. Ἐν' ἴδειο ἀπέραντο τραγῶν μ' ἐν,

Καὶ μὺς πολέμιος χλαλοῆς ἀσάπαστη ἢ φ' βέρα.

Κι ὅταν ἐκείνη κατακάθεται,

Μόνος, θανάσιμῃ σιωπῇ παγώνει πέρα ὡς πέρα.

Μόνος, Μ' ἀγνήθησαν οἱ σύντροφοι,

Κι ἀπὸ τὸ πλάϊ μου γνωστικὰ καὶ ἀδέφια τραβηχτήσαν,

Μ' ἔδειξε κάποιος — Νά τος! — Καταπάνο μου

Γονάτες, ἄντρος, γέροντες, παιδιά, σκυλιὰ σπηχτήσαν...

Μὲς στὴν κἀμαριὰ του, μπροστὰ σὺν μικρὸν κεντρῶνιο τοῦ τραφεῦ, ἀκκομπιόντις σὺν δὺὸ τοῦ χέρου τὸ κουρασμένο του τὸ κεφάλι, μὺν νύχτα Ἀγροφυωτικῇ, ἀπῆγγελε μεγὰλόφωνα τοὺς πονημένους τοῦτους στίχους ὁ Λάμπρος.

Τὸ «μόνος» τῆλεγε βαρύτερα, ἔτσι πὺν ἀκούγοντανε σὺν χτύπημα βαριῶς νεκρῶσιμης καμπάνας, καὶ ἐνιωθε νὰ πλῶνεται μὺν κεντράδι μέσα στὴν ψυχὴ του καὶ ἐνιωθε ἀκόμα τὸ ἀπέραντο ἄδειο, ὅχι μοναχὰ τραγῶν του, μὺν καὶ μέσα του.

Μόνος. Τῶβλεπε πὺς ἀτόμινε μόνος μὺν, δλομόναγος. Οἱ σύντροφοι τὸν ἀγνήθησανε καὶ τὰδέφια γγνωστικὰ τραβηχτήσαν ἀπ' τὸ πλάϊ του. Τῶβλεπε ἀκόμα πὺς καὶ

.... τὸ χέρι τὸ ἀκριβὸς τῆς Ὀδηγήρας του

Πὺν τὸν κεντράδι, ἀνοίχτηκε πὺς ἄλλα χάρδια.

Μόνος. Καὶ τὸ ἀτόμινε τὸ μέγα ἔργο σὺν ῥάχῃ του πάνου. Κ' ἢ ῥάχῃ του ἀγνήθησε νὰ καμπουριάζει.

Μόνος. Στὴν φάμπρικα μέος κεντράδι ἢ ἀνταρσία. Ὁ Κάλῃς ἔδρανε πὺν δλοφάνερα μὺν ἀδικολόγητῃ ἀδικηφορία. Οὔτε πατοῦσε στὴν φάμπρικα. Ἀκόμα καὶ τὸν ἀποφενγε. Τρεῖς τέσσαρες φορὲς πὺν πήγε σπῆν του δέν τὸν βρῆκε καὶ Μπυρὸ καὶ νὰ κεντράδι. Ἀρχήθησε νὰν τὸ ὑποψιάζεται κι αὐτὸ ὁ Λάμπρος. Ἐνα πρῶτὸ ὄστῶσο τὸν ἀν-

— Βλέπουμε ! αποκόβθηκε μονομαχία ὁ Κωλῆς. Ἀπὸ τὰ τραύματα χρεώζονται καὶ λίγη σκέψη !

Κ' ἔφυγε μὲ τὴν πρόφραση πὸς ἕξει θανάτῳ φυσικῶς τὴν πόλιν.

— Μὲ τὰ πόδια θὰ γυρίσεις ; Θὰς νὰ πῶ νὰ ζήσεις ; — Ὅχι ! .. ὤσα... ἦρθα μ' ἑμὲ καὶ τῶσπι παλαιῶν νὰ μὲ περιμένει...

Ἐαρινιάστηκε ὁ Λάμπρος. Ἐφίσε τίμηξαι πατριῶν ! Καὶ γὰρ ; Ἐστὸσο αὐτὸ λίγο τὸν σκότῃ. Τάλλα, τὰ σοβαρώτερα, συλλογίζονται. Καὶ τὸ μονομαχία τοῦ Κωλῆ ! Ἀπὸ δὲ καὶ ἔν εἶτα... Ἐχυσε τὰ θάγγητρά του καὶ ὁ Κωλῆς ; Μήπως καὶ αὐτὸς αἰγίο ἀκολοθήσει τοὺς ἄλλους συντρόφους ;

Κι ἀρχίνασε νὰ περπατῆει ἀργὰ καὶ συλλογιζομένη στὴ μεγάλη αἰχὴ τῆς φάμακας. Ἡ σκέψη του πλανιότανε δὴ καὶ καὶ, δουρακλῶς τὰ χρόνια, φερνόντουσε πότε στὴν ἐποχὴ τοῦ πατρὸς του, σποὺς ἀγῶνες τοῦ 21, πότε στὴ δική του τὴ σήμερὴ ἐποχὴ, καὶ ἀγωνιζότανε νὰ βρεῖ μιὰ ξήγησιν, μιὰ δικιολογίαν, σποὺ φέροσμο τῶ συντρόφων, σπῆς « Ἐργατικῆς Λέσχης » τῆς Ἰντριγκας, σποῦ Κωλῆ τὸ παρῶσο μονομαχία, σὲ ὅλα, σὲ ὅλα σποὺ τὸνὲ συγκατανοῖστανε καὶ τὸνὲ φέροντανε ἄνω κάτου κείνη τὴ στήλη.

Καὶ ἔδινου μιὰ φράση παρῶσιν, παρῶσιν, δὲν ἦσθε καὶ αὐτὸς ἄ σπορὴ ἢ ἀνόστη, ἀνέβηκε σποὺ χεῖρα του, καὶ ἀρχίνασε νὰ λέει καὶ νὰ ξαναλέει :

— Εἴματα ἴδιοι καὶ ἀπαρῶσιν οἱ παρῶσες μεις, σποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά πολεμοῖστανε νὰ διώξουνε τὸν Τοῦρκο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τραγονότουσαν ἀνταμαρῶν τὸν σὲ ἄσποσιν σκαλιῶ !

Κι ἀνῶστανε πλαιτῶ καὶ χαμογέλασε ἴσπερα καὶ σγῶσσε. Νά, σποὺ τὸ μεγάλο τὸ μυστικὸ τοῦ φανερώθηκε σποὺ, τοῦ ξηγήθηκε !

Σηκώθηκε βρονθίμα ἀπὸ τὴν καρέκλιν καὶ τράβηξε ἀγοσπερατόντας κατὰ τὸ μιστὸ βουνοκάμπιν τῆς Πινῶσας. Ἀπὸ καὶ θὰ κατέβαινε γὰ τὴ φάμακα, εἶχε ἀνάγκη νὰ περιμετρησῆι λίγο καὶ νὰ σκεφτεῖ. Σήμερα κίωλα ἔργεσε νὰ τελεῶσπον ὅσ' αὐτῶ. Ὁ ἦθος αὐτῆς τῆς μέγας βασιλεύοντας ἔργεσε νὰν τῶ βρεῖ ὅλα σὲ τῆσιν. Δὲν περιῶστανε κίωλὸς γὰ τῶσπο.

Στὴ φάμακα ἔβαινε ὅλη μέρα. Συνενοήθηκε μὲ δνοὺ ἔργαστηριώθηκε σποὺ τοῦ ἀπομειναν πιστοί, κατῶσποσε μερικὸς λογισμοῖσ, ἔβησε κατὰ χυρτῶ στὴν τῶσπιν του, καὶ τὸ δειλινὸ, κοντὰ στῆς ἔσιν, τράβηξε κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν. Πῆγε καὶ κάθισε στὴν ἴδια θέσιν του, τὴν πρῶτῆσ, παρῶσινε καρὲ καὶ περιμενε. Κατὰ τῆς ἔσπῆ καὶ κατὰ νῶσπον καὶ οἱ φίλοι, ἢ Χάγη καὶ ὁ Κωλῆς. Ἀνεβῶστανε τὴ δημοσιῶ καὶ βαδίζοντας σπῶ σπῶ καὶ ἀδιάκοπα κορυφωτῶσπον, πῆγανε καὶ κάθιστανε στῆς πέρες σποὺ εἶναι μαρσοτῶ σποὺ ἀρχαῖο Ἰδρῶσπο. Ἀπλ. ἢ Χάγη κάθισσε, ὁ Κωλῆς σκεπῶστανε ἠθῶσπο, ἀκκοιματόντας τὸ μαρσοτῶσπον τὸν σπῆσ περῶ.

Μόλις εἶχε ἀρχινῶσπιν νὰ σπορσοπῶσπιν. Ὁ Λάμπρος τοὺς εἶδε, μιὰ τράβηξε τὴν καρέκλιν τὸν πῶσο ἀπὸ τὴ γέφυρα παρῶσιν, σποὺ σπῶσπιν τὸν τῶσπῆσ του, γὰ νὰ νὰ μὴ φανεῖ. Ἐνας κοίματος ἀνέβαινε ἀπὸ τὰ σπῶσπιν του καὶ τὸν ἔπυνε. Ἦθελε νὰ κἀκει, νὰ φωνέξῃ, νὰ ἔσθῶσπιν ὅσποσ ὅσποσ, μιὰ κίωτῶστανε. Ὁ φάμακος καρῶσπῆς τὸν πῶσπῆσ καὶ χυρτῶσπῆσ πονηρῶ, τὸ σπῶσπῆσ :

— Ἡ ξυδῶσπῆ σας !... Ποιὸ ἀγαπημένο ἀντρογῶσπο φάινονταν νῶσπιν... Ὅσες φρεσῆ ἔθῶσπῆσ δῶ καὶ κάθισοσπιν, σπῶν ἔσποσπῆσιν ξυρτῶσπῆσιν !...

Μόνο σποὺ δὲν τὸν ἔσπευλε σποὺ δῶσπῆσ ὁ Λάμπρος. Τοῦ δῆλωσε μ' ἕνα κίωτῶσπῆσ τοῦ χερσοῦ, κάπῶσ ἀσῶσποσπο, πῶσ δὲν ἔχει ὄρεση γὰ κῶσβῆσπῆσ καὶ ἔσπῶσπῆσ μῶσποσ καὶ ἄσποσποσ ξαναδιπλώθηκε σποὺν πῶσπο του. Ἄμια σπορσοπῶσπῆσ γὰ καλῶσπῆσ

σκηώθηκε και τράβηξε από τὸ ἀντίθετο μέρος, πὸν καθόν-
τουσαν, παίρνοντας τὴ δημοσιὰ πὸν φέρνει στὸ Θησεῖο. Βα-
δίζοντας σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ σκυμένον τὸ κεφάλι, μονολογοῦσε:
— Πρέπει ὅλα νὰ μποῦνε ἀπὸψε σὲ τάξη. Πρῶτα μὲ
τὸν Καλὴ κ' ὕστερα μὲ τὴν ἀφεντιὰ της !...

Στὸ Θησεῖο βρῆκ' ἓνα ἀμάξι. Πήδησε μέσα καὶ εἶπε
στὸν ἀμαξῶ τὸ δρόμο καὶ τὸ ἀριθμὸ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Καλῆ.
«Ὁ Καλῆς δὲν εἶχε γυρῆσει ἀκόμα. Ἐδιωξε τὴν ἀμαξῶ καὶ
περίμενε στὸ πέλοδρομιο, κάτου ἀπὸ τὸ σπίτι του. Πολλὸ,
λίγο πρόσμενε, δὲν τῶνωσε, αἰώνας τοῦ φάνηκε. Ὡστόσο
περασμένες ὄχτὸ φάνηκε καὶ ὁ Καλῆς κατεβαίνοντας ἀπὸ
τὰ πύλωνα μέρους τοῦ δρόμου. Προχώρησε λίγο καὶ τὸν ἀν-
τάμωσε στὴ γωνιὰ Πανεπιστημίου καὶ Ἰπποκράτη. Ὁ Κα-
λῆς ξαφνιαστικῶς :

— Πῶς ἀπὸ δῶ ;
— Ἦρθα γιὰ σένα !... τοῦ εἶπε γλυκὰ καὶ πονεμένα.
— Νὰ σοῦ πῶ, καὶ γῶ σὲ πεθύμησα... Πάμε σπίτι...
τρέψε καὶ τὰ λέμε ..

— Ὁχι, νὰ ζήσεις, δὲν μπορῶ... Ἐνα κάφο, καὶ λι-
γότερο μόνο. Ἐχω δουλιὰ ἀπόψε... Κι ὅμως πρέπει νὰ σοῦ
μιλῶσω...

— Μὰ δῶ ;... Καταμεοῖς στὸ δρόμο ;
— Πάμε ἀντικρὸ στὴν μπάρα...

— Ὅπως θέλεις...

Καὶ κοιτάζοντας τὸ ρολοῖ του :

— Ἐχω καιρὸ, πρότσες, στίς ἔννια τρῶμε...

Μπήκανε στὴν μπάρα καὶ καθίσανε σ' ἓνα τραπέζι, καὶ
παράμερα.

Ὁ Λάμπρος ἀρχίνησε ἡ φωνή του ἤρεμη, γιομάτη
πόνο καὶ συγκίνηση :

— Πρέπει, Γιάννη. νὰ τελώνουμε τὸ ζήτημα τῆς
φάμπρικας... Ἐὰν μὰπαράτησες σῆξυλο, ὅλη ἡ εὐτύχη πά-

ἀφείωσε τίς ἐπισκέψεις του, ὅσο πὸν σιγὰ σιγὰ τίς ἔκοψε
δλωδολῶλου. Ἔτσι στερεήθηκε καὶ τὴν Ἐλενίτσα. Κι ἀπὸ
τὸν λυκοῦσε περισσότερο.

Αὐτὸ μῆνες εἶχε νὰ πᾶει στὸ σπίτι τῆς Χάρης, καὶ ὅμως
οὔτε ὁ Ἀντρέας ἦρθε νὰν τὸν παρακαλέσει νὰ πᾶει σπίτι,
οὔτε ἡ Χάρη τοῦτέλετε κανένα ἀπὸ κείνα τὰ μαργιόλικα τὰ
γραμμιατάκια, πὸν τοῦ τᾶστελνε ἄλλοτε, σὰν ἀργοῦσε νὰ πᾶει
σπίτι της. Τὸν Κοωστή ἀντάμωσε καμιά φορὰ στὸ δρόμο
καὶ τὴν Ἐλενίτσα, μὰ κ' οἱ δυὸ τους, ἂν καὶ γιομάτοι ἀ-
γάπη καὶ ἀφοσίωση σὲ δαῦτονε, δὲν τὸν παρακινούσανε νὰ
πᾶει στὸ σπίτι. Καλὰ τῶνωσε. Τὸν ἐβαρεθήκανε καὶ μέσα
πιά. Καὶ ἡ καρδιά του πονοῦσε, ὅσο καὶ ἂν ψευτοχαϊρότουνε
πὸς γλύτωσε πιά ἀπὸ ἓναν τέτιο μπελά.

Ἐνα δειλινὸ ἦρθε καὶ ὁ Καλῆς στὴ φάμπρικα νὰν τοῦ
φῆρει τὴ μεγάλη τὴν εἶδηση.

— Μάθε τα, φίλε μου, τὰ μεγάλα τὰ νέα ! τούτε κα-
τσοφριασμένος. Ὁ Παλμίδης μούγραψε χτές πὸς ἀποτρα-
βέται ὀριστικὰ πιά ἀπὸ τὴ συντροφιά καὶ τὸν ἄλλο μῆνα
ἔρχεται στὴν Ἀθήνα νὰ κανονίσουμε τοὺς λογαριασμοὺς
μας καὶ νὰ λύσουμε τὸ συμβόλαιο !...

— Αἶ, τί νὰ κάνουμε ; εἶπε στοχαστικὰ μὰ ἦρεμα ὁ
Λάμπρος. Ἐγὼ ἀπὸ πέτσι τὸν εἶχα ξεγράψει...

— Μὰ εἶναι καὶ ἄλλο. Σὰ νὰ μὴν ἔσωνε ὁ Παλμίδης,
ἦρθε καὶ ὁ Σέρας σπῆτι σήμερα τὸ πρωῖ καὶ μούκαμε τὴν
ἴδια δὴλωση. Θὰ τοποθετήσῃ καὶ αὐτὸς τὰ χεῖμάτα του,
καθὼς καὶ ὁ Παλμίδης, στὴ φάμπρικα πὸν θὰ ἰδρῶσει ἡ
«Ἐργατικὴ Λέσχη».

— Στὴν ἀεροφάμπρικα ; εῳῆρησε γελαστὰ ὁ Λάμπρος.

— Δὲν ξέρω !... Τοῦτο μόνο βλέπω πὸς ἡ κ. Βῆτα
εἶχε κακὸ ποδαρικό.

— Θαρρῶ πὸς εἴμαστε ἀρχετοὶ οἱ δυὸ μας ! εἶπε μὲ
πειθίθησι ὁ Λάμπρος.

νει καλή έντιμωση, πολὺ χαριτωμένη γυναικουλιά, κι ἀκόμια δὲν τὰ κατάρφερε νῦν τῆς ἀνταποδόσει τῆ βίβλου.

— Πῶς ἔξοδον καὶ κοῦβον τίς ἀδυναμίες τους οἱ εὐ-
ρωπαῖες ! συλλογίστηκε.

Ὁ Λάμπρος δὲ χίλιασε τὴν ταχτική του· σκεδὸν γὰρθε βράδι στῆς Χάλης. Ἡ Ἐλενίστα κι ὁ Κωστής πάντα ἐν-
τουσαν ἔχει νὰ τὸν καλοκαθίσουσε, κι ὁ Ἀντρέας μὲ τὴν
ἀδερφή του, τὴν κ. Μαυρή, νὰ ποῦνε τίς συνειθισμένες τους
ἀνωσιές. Ὅσο γιὰ τὴ Χάλη, ἡ περὰ εἶχε ἀλλάξει τῶρα τε-
λευταῖα. Ὅτε τὸν πολυπειράζε, οἶτε τὰ συνειθισμένα τῆς
τὰ κέρφια εἶχε. Βαρετὰ κουβένταζε καὶ ζητοῦσε μὲ τὸ κερθὶ
ἀφορμὴ νῦν τὰ βάλει μὲ τὸν Ἀντρέα καὶ μὲ τὴν ἀντρα-
δέρη της. Ὅσα δὲ γκρίνιαζε, ἀφαιρημένη κοιτοῦσε τὸ τα-
βάν, ἡ ξεφινάλιζε κανένα βιβλίο μὲ σουρραφίες. Πολλὰς φορὰς
μάλιστα καὶ τοὺς ἀφινε ἀπὸ κωθίς κι ἀποτραφίότανε στὴν
κρεβροκαμάτρά της, μὲ τὴν πρῶραση τοῦ νερικοῦ πονο-
κέρφαλον.

Σ' αὐτὰ ἀντὰ ὁ Ἀντρέας δὲν ἔδινε καὶ μεγάλη προσοχή·
Ὁ Λάμπρος ὅμως στανεχωρῶτανε καὶ βασιλιότανε νὰ
βρεῖ τὴν ἀφορμὴ! Ἐνα βράδι, ποῦ ὁ Ἀντρέας εἶχε ἀγνή-
σει νὰ γυρίσει ἀπὸ τὴν «Ἐργατικὴ Δέσμη» καὶ ἡ Χάλη μὲ
τὴν κ. Μαυρὴ δηγοῦσανε, κάτου στὴν κουζίνα, τὴ δουλιὰ
νὰ τοιμάσει κάττω γλῶκισμα ποῦ θὰν τὸ σεββίγανε ἀργότε-
ρα μὲ τὸ τοδί, βρῆκε ὁ Λάμπρος τὴν εὐκαιρία καὶ γῶρησε
τὴν Ἐλενίστα:

— Μὰ τί ἔχει τόρρα τέλευταῖα ἡ θειά σου ; Δείχνει σὶά
νὰ μῆς βραδέθηκε !

— Ἄ, μὰτῆ ! διαμαστυρήθηκε ζωερά τὰὐτὸ τὸ κερθί-
τοι, καὶ προστάθηκε νῦν τὴ δικαιολογήσει μὲ λόγια μιση-
μένα, δείχνοντας σὰ νῆξε μυσριτεῖ κάττι ποῦ τῶκρησε γιὰ νὰ
μὴ λυτῶσει τὸ φύλο της τὸ διὰλεχτό.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἀπὸ κείνο τὸ βράδι ὁ Λάμπρος

νοῦ μου, καὶ οἱ νόμοι μου δὲ βιστοῦνε, ἔφερε το !...

— Μὰ εἶτανε νὰθῶ... Δὲν ἀθεύασα, Λάμπρο !... τὸν
ἀντίσκοπε ὁ Κωστής.

— Καλιέ· ἤθελε γῶ, βλέπεις. Ἡ δουλιὰ δὲν πρέπει μὲ
κανένον τῶτο νὰ στυματῆσει, τὰ φουγγάρα τῆς φάμπρικας
δὲν πρέπει ν' ἀσχευαῖουσανε... Πόρτει νὰ βγῆζουνε νυχτα-
μέθια καττὸ τὰ φουγγάρα !... Ἐνα ἔργο τῶτοστο ποῦ ἀρχι-
νήσαμε, ἔχουμε χρέος νῦν τὸ ἔσκολοθηῖουσε...

— Μὰ πῶς ; οἱ δού μας μονεργῶί ; Οἱ ἀῶλοι, βλέπεις,
μῆς παγατῆσανε...

— Νῦν τοὺς παγατῆσουμε μεῖς καὶ νὰ τραβῆξουμε
μυροσῶί ! εἶπε μὲ πεποθῆση ὁ Λάμπρος.

Ἀσχευακὰ κι ἀνοῦεργα τοῦ ἀνῆτησε ὁ Κωστής :

— Ὅχι μεγάλα λόγια. Οἱ δού μας, ἀδύνατο...

— Ἦτέ μονεργῶς μου. Ἐνας μὲ ὅλους καὶ γιὰ ὅλους.

— Σὲ ἔξωω γνωστοκὸ, Λάμπρο.

— Κ' εἶμαι, θεορῶ. Κοίτηξε δού !...

Κ' ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του κάρτι χαρτιὰ καὶ τῶπῆθεσε
στοῦ τραπέζι.

— Πῶσε τὰ χαρτιὰ ἀντῆ, μελέτησ' τὰ μὲ τὴν ἡσυχία
σου κι ἀποφάσισε. Ἴλινα μερκοὶ ἀκόμια μέτα στὴ φάμπρι-
κα ποῦ ἀπομεινῶνε γνωστοκοὶ καὶ πιστοὶ. Συνανηθῆθηκα μεζί-
τους. Σὺφωνοι. Ἦτῆ νοικιόζουμε τὴ φάμπρικα καὶ τὴ δου-
λειουμα γιὰ λογαγιασῶί μας. Κέρδηρα δὲ ζητάμε. Τὸ φουμὶ
μας ὅπως θὰν τὸ βγάλουμε. Μὰ τὸ ἔργο θὰ ἔσκολο-
λουθῆσει καὶ ἡ ψυχὴ μας θ' ἀναγινάλλεσει πῶς κάνοουμε τὸ
χρέος μας, πῶς δὲν τὴν προδόνουμε τὴν ἰδέα...

Συνανηθῆμενος πῆρε τὰ χαρτιὰ ὁ Κωστής καὶ τῶβραδε
στὴν τσέπη του.

— Ὅαν τὰ μελετῶω, εἶπε, καὶ θὺ σοῦ πῶ. Ἡ πεποθῆ-
θηση ποῦ σοῦκῶ δὲ λυόστερε. Πόστερέ με. Ἄλλου λόγου
μ' ἀναγκάζουνε νὰποτραβῆγητῶ... Ἐσὸ τῶρῶβα μυροσῶί κι ὁ

Θεός μαζί σου. Ώστόσο από τώρα ένα μπορώ να σου πώ. Τη φάμπρικα σ'ας την άφηνω ένα δυό χρόνια δίχως νοίκι. Λοιπόν τι κι άμα πάει μπροστά, άμα προκόψετε, τότε βλέπουμε...

Τόσο συγγινήθηκε από τ'α λόγια του πού ούτε ένα ξερό «ελάφιστώ» δέν τ'α καιάφερε νάν τον πει. Σηκωθήκανε και βγήκανε έξω. Όταν έτ'απε να χωριστούν, ο Λάμπρος φημοκινύναψε μι'α φώτιση, πού από όρου κρεμότανε στα χείλια τον.

— Τη βλέπετε καθόλου τη Χάρη; Έγώ έχω καρμό και καρμό νάν τη δώ...

— Και γώ!... τού απάντησε ξερά ο Καλής και σφύγοντάς του δυνάτ'α τ'ο χέρι τόν άφρισε, τραβώντας για τ'ο σπίτι του.

Ο Λάμπρος δέ θήμωσε με τ'ο ψέμα τού Καλή. Πικράθηκε. Μήπως κι αυτός δέν τ'ολε ψέμα; Μήπως κι αυτός δέν την ειδε άπόψε πίσω από την 'Ακρόπολη; Νά, λοιπόν πού κ' οί δυό τους ψέμα έπ'απε κι άφορη ή άφεντιά της. Ά, δέν έχει, σάπισε π'α τ'ο σκονι'α και πρέπει να κοπει! Κοίταξε τ'ο ρολόι του. Έννι'α ζύγωνε ή ώρα. Είναι καρμός άκόμα. Δέ θάχουνε φάει. Και τράβηξε κατ'α τ'ο Ζάπκειο, να δροοιστεί λίγο, να ξ'αλαφρώσει. Μά πού! Άδιόκοπα σ'αγόλεγε μέσ' από τ'α δόντια του:

— Κ' οί δυό ψεδρες!... Πώς μ'ας κατάντησε!...

Κατ'α τις δέκα κατ'α κάρο πήγε στο σπίτι τής Χάρης. Ή δουλι'α τόν έμπιασε στη τραπέζαφ'α. Βρηκε τη Χάρη και τόν Άντρεά. Μόλις είχαν άποφάει.

— Βρε, καλώς τονε, καλώς τονε!... Σ'άν τ'α χιόνι'α!... άρχίνησε να φωνάζει ο Άντρεάς.

— Καλέ, ζείτε άκόμα; φώτησε χαμογελώντας ή Χάρη. Καί μεις σ'ας ελάμε για πεθαμένονε!...

— Μπορεί νάταν κ' έτσι! απάντησε σ'αγαλόμενα και

— Μά είναι έξοχη γυναίκα!... Ή συντροφιά της μεθάει κα' σ'ε ζουλέφω, φίλε μου!

Κι ο Λάμπρος κορυφαμιάφωνε. Νάρεσι και τού Καλή; Μά έτσι έπαιρνε διπλή πι'α αξία ή Χάρη κ' έτσι και τ'α φτερά τής άγάπης τον πλαταίνανε.

Με τόν Καλή άνταμωθήκανε κάμποσες βραδιές στης Χάρης τ'ο σπίτι. Ξαφνικά ο Καλής έκοψε άλωσδιόλου τις βίζιτες τις βραδινές. Τ'ι ν'α συνέβηκε; Ρώτησε με τρώπο τη Χάρη.

— Ά, τούπε άδιάφορα, μ'ας βραφέθηκε φάνεται ο κ. Καλής. Άργά και πού έρχεται τ'απομεσήμερο και κάθεται λίγη ώρα, στο πόδι. Βίζιτα τής έτικέτας.

Ο Καλής τού τ'α δικαιολόγησε άλλιότ'α.

— Ή Λέλια, ξέρεις, σ'α να πήρε τ'α Ρωμαίικα συνήθεια δώ, κι άρχίνησε να ζουλέφει.

— Για τ'η Χάρη;

— Νά, για τ'η Χάρη. Μόνο μι'α φορά ήρθε σπίτι μας κι άμέσως ή Λέλια μου τ'ο δήλωσε ρητά π'ος ούκε τ'η βίζιτα τής άνταποδίνει, ούτε μένα μ'αφίνει να ξαναπατήσω σπίτι της. Νευρικά πράματα, γυναίκα.

— Και δέν π'ας σου π'α;

— Όχι! Θεές νάχω φασαρίες με τ'η γυναίκα μου;

— Μά ή Χάρη μοίπε π'ος κάποτε τ'απομεσήμερο....

— Ά, μ' αυτό δέν μπορείς νάν τ'ο πεις σέσες φίλ'α κές!... Έτσι, από χρέος κοινωνικό... να μι' νιώσει ή καρμένη τίποτα...

Θές νάν τής μιλήσω έγώ τής Λέλιας και να τής βγάλω αυτές τις στραβές ιδέες από τ'ο κεφάλι της;

— Όχι, για τ'ονομα τού Θεού! Σ' αυτό τ'ο ζήτημα δέ δέχεται κουβέντα θεοιο μοναχό!

Κι όμως μι'α φορά, πού ετανε μοναχός του με τ'η γυναίκα τού Καλή, κ' ήρθε ή κουβέντα για τ'η Χάρη, ή Λέλια μ'αησε ήσυχ'α κι άκακα για δαύτην. Τ'ης είχε, λέει, κά-

τανε όλη κέρη και ρουφερότη. Μὲ τὴν ἄνοιξη, λές κι ἄνοιγε κ' ἡ ψυχὴ της χαρούμενη κ' ἔρωτιότα. Ἔτσι τὴν ἔταρανε ὁ Κολῆς, ποὺ εἶχε τραβηγεῖ ἀδάκρυτος ἀπὸ τὰ νύκτια της καὶ τὰ τοιαυτά της. Πρώτη φορὰ, βίετες, τὴ ζύγωνε, κ' ἔταθε ὅ,τι παθαίνανε ὅλοι τὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὴ ζυγώνανε. Ἀκριβογορέανε τὰ φροσιματά της, τὰ πείνανε γι' ἀληθινά.

Ὁ Λάμπρος τῆξε αὐτὰ, ἔβλεπε τοῦ Κολῆ τὴ σατυρία καὶ γελοῖσε μέσα του μ' αὐτὴ. Σὺν παιδι δῆμιον ἔγεννάστηκε κι ὁ Κολῆς. Κεῖμα ἰ Ὁστὸσο τὴ δεύτερη φορὰ θάγγυνησε νὰ μπαίνει κι αὐτὸς στὸ νόημα. Νὰ ζουλέψει γιὰ τὴς περιποιήσεις ποῦκανε στὸν Κολῆ, μαζὶ καὶ ὅλο. Τὸν Κολῆ νὰ ζουλέψει; Ἐίτανε σέγγουτος, καὶ τὴν ἀγκυλιά του πᾶνοι νὰ πέσει, ὁ Κολῆς, μόνο ποὺ τῆξε πὸς ὁ Λάμπρος εἶναι ἐρωτευμένος μαζί της, θάβινε κάθε πόθο μέσα του, θὰν τὰ θοοῖσε ὅλο, ἀκόμα κι ἀγάνη φλογεῖ ἄν ἐνωθε γιὰ αὐτὴν ἰ Ὅχι ποὺ ἡ Χάση δὲν ἔκανε στὸν Κολῆ τίποτα παγατιῶν ἀπὸ τὰ συνειθισμένα της κοκεριστικά σκεριστικά. Ἡσυγος λοιπὸν ὁ φίλος ἀπὸ τούτη τὴ μεριά, πρενοῖσε τὴν ὄγου του μὲ τὴν Ἐλενίτσα σὲ κουβέντες σοβιγὲς γιὰ τὴς μεσογονιτικὲς παρόδοες τοῦ Λυφνιοῦ καὶ σ' ἄλλες γλάες δυὸ τῆς ἀεσιᾶς τους κουβέντες, ἀφίνοντες τὴ Χάση νὰ γαίγετα μὲ τὴν ἡσυγία της τὰ γαίσιμα παυννίδια της μὲ τὸν Κολῆ.

Βγάδι βγάδι, γυρίσανε στὴν Ἀθήνα κι ὅτα χωριστήκανε κεῖνου ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Χάσης, ὁ Κολῆς ἐποκεθῆκε πὸς θὰ παγαίνει συγγά, πὸς θὰ πᾶει κώλιας αἴγιο βγάδι νὰ φάει μαζί τους, γιὰ ἀπὸψε, ποὺ ἔπιμενε ἡ Χάση, εἶταν ἀδύνατο, δὲν εἶχε εἰδοποιήσει στίτι.

Σ' ὅλο τὸ δρόμο ἔστρεφα, ἴσαμε τὸ σπίτι του ποὺ χωριστὴ κανε, ὅλο καὶ γιὰ τὴ Χάση τοῦ μύλοσε τοῦ Λάμπρου.

σοβιγὰ ὁ Λάμπρος. Μὰ εἶτανε ἀνέγγη νὰ ζωντανέγω γιὰ ἴγιο καὶ νάβῃ...

— Καὶ σὲ καλὴ ὄγου ἡβες, καθὼς πᾶντα διέ!... Νά, θὰ κερτῆσεις συντογογὰ τῆς Χάσης!... Ἡ ἀβεσφη μὲν μὲ τὴν Ἐλενίτσα πᾶνε στὸ θέατρο... Ἐγὼ εἶναι ἀνέγγη νὰ πᾶω στὴ «Λέση»... Ἐξομπε σοβιγὴ συνεδροση ἀποψε... Ἐ' ἀποφασιστομε... Μὰ βίστα καὶ θὴν τὸ μᾶθεις ἀγγόγου... Ὁ Κολῆς πᾶει μᾶς παγαίγεις πὸς δὲ θάβῃ ἀπὸψε... Θὰ πᾶει κι αὐτὸς στὸ θέατρο μὲ τοὺς ἡκούς του... Ἐίγεις, ἀπὸ τότε ποῖταφες ἐπὶ, μᾶς ἔχετα ραγικά, σκεδὸν καὶθε βγάδι... Μὰ εἶναι γουσιῶος ἀθωωπος... Χωραυτιτῆς... ποστὸς κωργαυτιῆς...

— Θὰ πᾶγεις, Ἀντρέ; τοῦ παγαίγησε ἀπότομα ἡ Χάση.

— Μὰ γιὰτὶ νὰ πᾶφει; γώρησε σοβιγὰ ὁ Λάμπρος. Ἄσει τόσο νόστρη παγίματα!...

— Ἠές της το νρέ!... Μὰ ἄς εἶναι... Ἄσει ἡ ὄγου... Ἀδέφῃ! ἔγγησα... Καυγὸς νὰ σῆς ἀφίτω... Ἰσαί σας καὶ φροῖνιμα!...

Κ' ἔργησε βιαστικά. Κι ἀπέμειναν οἱ δυὸ τους.

Ἡ Χάση ἔκαλώθησε στὸ νυβίτιν. Ὁ Λάμπρος κάθισε σὲ μιά κωπέλια, σημά στὸ ραπέξ, κι ἄνωκε τσιγγό. Ἡ δούλια μπαυνοβγυανε σηκώνοντες τὸ ραπέξ. Τὸ ἔφερε καὶ κωπέ, ὅπως τὴν ποόστρεξε ἡ κωγὰ της. Σὲ λίγο δὲν εἶχε δουλιὰ πᾶ κι αὐτὴ στὴν ραυεξυαγία. Σίωπη νεραυιά γιὰ ὄγου. Κανεις δὲν ἀποκοτοῖσε νάγγυνησει τὴν κωβέντα. Τὸ ρέψιμε φαίνετα, κ' οἱ δυὸ τους αἰτό.

— Σὺ νάγγουμε λείμμενο μτροστὰ μας! σιγῶστε ἡ Χάση. Ζωὴ σὲ λόγου μας! ποόστρεσε κωυτιῆγοντὰς τομὲ μὲ καμύλο.

— Ἀλίθεα! Κάρη θάβῃμπε ἀπόψε! εἶπε ὁ Λάμπρος βαγίθημα.

Καὶ ξανασωφίστανε. Πέντε περίπου λεπτά κράτησε ἡ σιωπή. Ὑστερὰ ἡ Χάρη, ἔτσι τὰχα ἀδιάρρητα, ἀρχίνησε :

— Σὰ νὰ σὰς πῆρε κάποιον ἀπόψε τὸ μάτι μου...

— Καὶ γὼ σὰς εἶδα...

— Γιὰ φραντισαίτε! Ποτὲ δὲ θὰν τὸ πιάτεμα πὼς μὲς παίρνατε τὸ κατόπι...

— Ναι! Πῆγα πίσω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη σήμερα γιὰ νὰ σὰς δῶ...

— Ὁ κ. Καλῆς δὲ σὰς εἶδε. Δὲν τοῦτα τίποτα. Δὲν τὸ ἤθελα... νά...

— Χαίρουμαι ποὺ δὲ μὲ εἶδε καὶ καλὰ κάμιατε ποὺ δὲν τοῦτατε τίποτα... Δὲν ἤθελα νὰ μὲ δεῖ καὶ νὰ ταπεινωθεῖ... Ἐσεῖς ὅμως ἤθελα νὰ μὲ δεῖτε... χαίρουμαι ποὺ μὲ εἶδατε...

— Ὡστε γό, θαρροῦτε πὼς ταπεινώθηκα ποὺ σὰς εἶδα ; τὸν ρώτησε γλευστικῶς.

Τὸ κακὸ ποὺ κουφόβραζε μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Λάμπρου ξέσπασε πιά. Ἄφισε κατωμέρος καθ' ἐπιφύλαξιν καὶ ἀρχίνησε νὰν τῆς μιλάει σ' ἐνικό, μὲ τὸ ἐσύ, ὦμά, βιαριά, ἄκαρδα.

— Ἐσὺ ὄχι! Τέτια ταπεινώση δὲν μπορείς νὰν τὴ δοκιμάσεις ποτὲ ἐσύ! Ἐσὺ ἴσως νὰ καμάρωνες ποὺ σ' ἔβλεπα, νὰ θρούβεις γιὰ τὴν καινούριον ἐπιτυχία σου. Τέτια εἶσαι, ξέρε το... καὶ γιὰ τέτια σὲ γνώρισα...

— Καλέ, τί ἄβρα ποὺ μιλάτε ἀπόψε!... τὸν ἀντίσκοψε μὲ τὸν ἴδιον τὸ γλευστικὸ τῆς τόνου.

— Δὲν ξέρω ἂν ἀπόψε μιλάω ἄβρα ἢ χωριάτικα. Ἔνα φαρμακερὸ φίδι ποὺ τὸ θέριμανα χρόνια στὴν ψυχὴ μου καὶ αὐτὸ μοῦ τὴ δηλητηρίαζε σιγά σιγά, δέχως νὰν τὸ παίρνω χαμπιάρι, καὶ ξέρω ἀκόμα πὼς ἀπόψε ἤρθα δὴ δὴ νὰ διαφεντέγω τὸ φίλο μου, τὸν ἄντρα τὸν ὑπέροχο καὶ τὸν ξεχω-

μολίβι ἕνα Ἄ. Μοῦ εἶπες κα ἄλλοτες πὼς σοῦ ἀφόσει...Κοίταξε καὶ τὴν 14, καὶ τὴν 22, καὶ τὴν 26!... Ἔχουν κα αὐτὲς τὸ Ἄ, γιατί κα αὐτὲς σοῦ ἀφόσουνε...

— Ναι! Καὶ αὐτὲς κα ἄλλες. Ἄπὸ τῆς Σκέψης τὲς **Ποργόνες καὶ τὲς Μέδουσες**—**Κρύφτε με, πάρτε με νὰ ξανασάνω!**... εἶπε πονεμένα. Μὰ τί τρέχει δὴ ; ρώτησε ξεφύλλισοντάς τὸ βιβλίον. Ἐδῶ βλέπω κ'ἕνα Κ. στὴν 57 φωνή!...

— Αὐτὴ ἀφόσει στὸν κ. Κωστή! εἶπε ντροσιπῶς ἡ Ἐλενίτσα.

— Μὰ ὀλοένα **κύριος** Κωστής ; Δὲν τὰ κατάρφερε ἀκόμα νὰ γίνεи Κωστής ; τῆς εἶπε χαρμογελιώνας. Βλέω στοίχημα πὼς θὰν τοῦ μιλεῖς ἀκόμα καὶ σὲ πληθυντικό... — Μὲ τὸν κ. Κωστή....

Κεῖνὴ τὴ στιγμὴ πῆρκανε ὁ Καλῆς καὶ ἡ Χάρη. Δεῖψανε ὦρα, μὰ μὲ τὲς κουβέντες τους οὔτε τὸ νιώσανε πότε πέρασε.

— Ἀποφασίσαμε, Λάμπρο, εἶπε ὁ Καλῆς, νὰ πάμε ἴσαμε τὸ Λαφνὶ περὶταιο. Εἶπα νὰ τοιμάσουνε τὸ ἀμάξι!...

— Ὅθνα ἔξοχα! πρῶστεσε ἡ Χάρη. Ἔτσι, ἀποβροχάρης, καθὼς εἶναι, ὁ καιρὸς, θὰ κάνουμε ἕναν περὶταιο μαγευτικό!...

Τὸ δεχτήκανε οἱ ἄλλοι δίχως ἀντιλογία. Μὲ τέτια ἀγαπημένη συντροφιά δὲν τὸν ἐνοιάζε τὸ Λάμπρο, ὅπου κα ἂν πῆγαν.

— Ἔτσι ἀποζημιωνόμαστε καὶ λίγο, Λάμπρο, γιὰ τὴ σχολομέρα ποὺ περάσαμε σήμερα μὲ τὲς ὑποθέσεις μας!..... εἶπε ὁ Καλῆς καὶ συμφώνοντάς τους τοῦ σφύριξε στ' αὐτὴ :

— Χαριτωμένη γυναικίονα! δέκιο ἔχεις!

Στὸ Λαφνὶ ποὺ πῆγαν, ἡ Χάρη δὲν ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ πλάτι τοῦ Καλῆ. Τὸ Λάμπρο ἀργὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐθυμιάνανε, ἄμα εἶτανε νὰν τοῦ πετάξει κανένα λόγο περιφρατικό.Ἐ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἀρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (3 δρ την τριμηρία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής ἄ δὲν προπληρώσει τὴ συντρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο.—Τὰ περασμένα φύλλα που λιοῦνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίосκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες στὰ πραχτορεία τῶν Ἐφημερίδων.

Η ΛΙΜΝΗ

ΤΟΥ ΔΑΜΑΡΤΙΝΟΥ

(*Αφιερώνεται στὴν καλλιτέχνη τῆς ἀπαγγελίας
κα Κλεοπάτραν Πετιεφί.*)

Ὡς πάτε θ' ἀρμενίζουμε στὸν Ὀκεανὸ τοῦ Χρόνου
Κι ἀγύριστα θὰ φεύγωμε πρὸς τὸν αἰώνιον Ἄδη ;
Λιμνὴ δὲ θὲ νὰ βορθῆ στὸ πέλαιγο τοῦ Πόνου ;
Ἐν' ἄστρο στὸ σκοτάδι ;

Ἀκόμα δὲν ἐπέρισε, ὦ Λίμνη μου, ἕνας χρόνος
Καὶ νὰ: στὴν ἴδια ἀερολιμνιά, στὸ ἴδιο τὸ λιθάρι
Ποῦ κάθησε ἡ ἀγάπη μου, κάθομαι τώρα μόνος,
Στὴ σιωπηλὴ σου χάρη.

Ἔτσι καὶ τότε μούγγριζες, φοιχτά, ἀνταρμισμέναι
Καὶ σάξανε στοὺς βράχους σου τὰ μαῦρα κύματά σου
Κι' ὁ ἀγέρας μπρὸς στὰ πόδια τῆς τὴ πολυαγαπημένα
Σκορποῦσε τὰ νερά σου.

Ξάφνου ἢ φωνὴ τῆς ἢ γλυκεῖα ἀκούσθη λιγωμένη
Κ' ἡ ἀερολιμνιά σου ἀντήχησε τριγύρω μαγεμένη
Τὸ ζῆμα ἐστάθη κ' ἢ φωνὴ τοῦ ἀγγέλου μου μὲ πόνον
Λέει στὸν τρεχάτο Χρόνο ;

«Ὁ Χρόνε, στάσου! μὴν πετᾶς! Ὡ ὄρες φτερωτές,
Κρατῆστε τὴν ὁρμή σας·
Ἄφῃστε νὰ χορτάσουμε στιγμὲς λαχταριστὲς
Ποῦ παίρνετε μαζί σας.

Τόσοι φτωχοὶ καὶ δύστιχοι νὰ τρέχετε ποθοῦνε,
Γι' αὐτοὺς μόνο προφτιάστε
Καὶ πάρτε τους τὰ βάζουνα ὅπου τὸς τυραννοῦνε·
Ἐμᾶς, ὦ ἐμᾶς ξεχάστε!...

Τοῦ κακίου ἢ δόλια δυὸ στιγμὲς μονάχα ζητιανεύω·
Ὁ Χρόνος φεύγει... πάει!...
Νύχτα, μὴ φεύγῃς κἂν ἐσὺ, ὦ Νύχτα, σὲ ἱκετεύω!...
Μὰ νὰ ἢ Ἀυγὴ γελαίει...

Ἐμπρὸς λοιπόν! Στοιῦ Ἐρωτα γρήγορα τὴν ἀγκάλη
Τὴν ἐδνχία ἄς βροῦμε·
Δὲν ἔχομε λιμάνι ἐμεῖς κι' ὁ Χρόνος ἀκρογιάλι·
Τρέχει, κ' ἐμεῖς περνοῦμε».

Ζηλιάρη Χρόνε, πές, γιατί τὶς ὄρες τῆς χαρᾶς μας
Ποῦ μᾶς χαρίζει ὁ Ἐρωτας, πανώριες, μαγεμένες,
Ἔτσι γοργὰ νὰ τὶς ἀπαῖς, καθὼς τὶς πικραμένες
Στιγμὲς τῆς συμφορᾶς μας ;

Κ' ἔτσι γιὰ πάντα νὰ περνοῦν, νὰ χάνονται, νὰ ἀφήνουν;
Οὔτ' ἕνα κἂν σημάδι τους ἀγνὸ νὰ μὴν ἀφήνουν ;
Αὐτὲς ποὺ ἐσὺ μᾶς τὶς σκορπᾶς, αὐτὲς ποὺ ἐσὺ μᾶς φέρνεις
Γιὰ πάντα νὰ τὶς παίρνεις ;

Τὸ βάμβαρό σου, ὦ χαμέ, ποτὲ δὲ θὰ γιομίση
Μὲ τὶς ἡμέρες ποὺ ρουφᾶς ἀπ' τὴ φτωχὴ ζωὴ μας ;
Δὲ θὰ τὸ ἴδουμε πιά ποτὲ τὸ ἐρωτικὸ μεθύσι
Ποῦ σβύνεις στὴν ψυχὴ μας ;

Ὁ Λίμνη μου, ὦ βράχοι μου, ὦ σεῖς σπηλιές καὶ δάση
Σεῖς ποὺ ὁ Καιρὸς σᾶς σέβεται κ' αἰώνια θὰ ζήστε,
Ἐκεῖνη τὴν ἀθάνατη βραδεία, ὠραία μου Πλάση,
Ὁ μὴν τὴ λησμονῆστε !

Νὰ μείνῃ στὴ γαλήνη σου καὶ στὸ φουρτούνιασμά σου
Ὁ Λίμνη μου· στὰ μαῦρα σου τὰ ἔλατα νὰ μείνῃ
Καὶ στᾶγμα αὐτὰ τὰ βράχια σου ποὺ γέρονον στὰ νε-
Ἡ νύχτα μας ἐκεῖνη. [ρά σου,

Νὰ ψιθυρίζῃ ἐρωτικὰ στὸ βραδινὸ ἀγεράκι
Νὰ ἠχολογᾷ στὶς ὄχτες σου ποὺ θὰ μιλοῦν μαζί σου
Νὰ λάμπῃ στὸ ἀσημένιο φῶς ὅπου τὸ φεγγαράκι
Θ' ἀπλόνη στὴ μορφὴ σου.

Κι' ὅταν βογγᾷ ὁ ἄνεμος, κ' ἢ καλαμιὰ στενάξῃ
Ὅ,τι κ' ἂν ζῆ τριγύρω σου, ἀκούγεται, εὐωδιάζει
Ἐκεῖνη τὴν ἀγάπη μας, ποὺ πάντα ἐδῶ θάνθῃ
Αἰώνια νὰ θυμίζῃ.

E. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ

Σάν αστρολίθη μέσα σέ βάλτο έπεσε τὸ περι-
σμένο φύλλο τοῦ «Νουμά» μὲ τοὺς «Λυγροὺς Νό-
στους» τοῦ Ποριώτη. Ὅμως θὰ μένανε βουδοὶ σὶ
βαθρακοὶ τῆς δημοσιογραφίας, ἂν ὁ Νιρβάνας, μ' ἓνα
του ἄρθρο γαμάτο ἀληθινὴ συγκίνηση, δὲν ἔβγαине
στὴν «Ἔστία» τῆς 18 τοῦ Νοέμβρη νὰ δείξῃ τί εἶταν
ἐκεῖνο τὸ ποίημα καὶ νὰ διακαλλήσῃ πῶς «κανένας
πόνος δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ξένος διὰ τὴν λύραν,
καὶ ὁ ποιητῆς, ἀπολογητῆς τῶν κρυφῶν καὶ μυστι-
κῶν καιρῶν, ἄγγιξε μὲ εὐλαδῆ δάκτυλα τὰς χρυ-
σῆς τῆς καὶ μᾶς ἐχάρισεν ἓνα γλυκύτατον μέλος».
Καὶ ἄρχισε γιὰ μὲν εβδομάδα τὸ πανηγύρι...

Πρῶτος καὶ καλῆτερος ὁ κ. Γ. Βλάχος) στὸ
«Χρόνος» τῆς 19 ρωτᾷ ἂν εἶναι καλά, γιατί λέει,
τὸν ἔκαμε ὁ Νιρβάνας νὰ γράσῃ, τὸ «Νουμά» νὰ
διαβάσῃ τοὺς στίχους «μὲ προσοχὴν τὴν ὁποῖαν δὲν
κατέβαλεν οὔτε μαθητῆς ἄλλοτε ἔμπρὸς εἰς τὰ δύ-
σκολα χωρία τοῦ Θεουκιδίδου» καὶ «μελετήσας ἐπὶ
δίωρον» (αὐτὸ θὰ τοῦ συνέδραμε πρώτη φορά στὴ
ζωὴ του), δὲν κατώρθωσε νὰ τοὺς νοιώσῃ. Καὶ ἀ-
κλουθᾷ: ὁ σοβαρὸς κ. Νικολόπουλος τοῦ «Ἐθνους»
μὲ τὸν ἀφορισμὸ πῶς εἶναι «περιβόλι: σωστὸν γαμά-
τον ἀπὸ ἀνθη ἀνοχίας, αἱ μαλλιάραι ποιήσεις τοῦ
δημοσιεύε: ὁ καρυκομῖον «Νουμάς», καὶ μὲ τὸ ἀ-
στείο καλαμπούρι πῶς αἱ «Λυγροὶ Νόστοι» εἶναι
«Υγροὶ καὶ Ἰαστοὶ» μᾶλλον. Τὴν ἄλλῃ μέρα ὁ
ἴδιος σοβαρὸς δημοσιογράφος ἔδινε καὶ δείγμα ἀπὸ
τοὺς μαλλιάρους στίχους, καρυκευμένο μὲ ἄλλα
ἀστεία, καὶ στίς 22 ἔβριζε τὸν κ. Ν. Καρδούνη,
γιατὶ παρουσιάζεται «εὐότερος αὐτὸς καὶ ἀναλίστ'
εἰς δύο στίχους τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ». Τὸ ἄρθρο
τοῦ κ. Ν. Καρδούνη, στὴν «Ἔστία» τῆς 21, ἐνῶ
παραδέχεται τὸ ποίημα ἀληθινὸ καλλιτέχνημα, τὸ
κατακρίνει κίελας λέγοντας πῶς τοῦ λείπει «κάτι
οὐσιοθέστατον καὶ θεμελιώδες - ἡ ἀλήθεια καὶ συ-
νεπῶς ἡ θερμότης τῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἡ εὐγένεια»,
καὶ αὐτὸ γιατί κατὰ τὸν κ. Καρδούνη ὁ πόνος καὶ ἡ
δύσνη, καὶ μάλιστα ἀπὸ στόματα γυναίκεια, εἶναι
αἰσθημάτων ἀνάξια γιὰ τὴν ποίηση καὶ τὴν ψυχὴ
τὴν Ἑλληνικὴν, ἐπομένως ψεύτικα, καὶ αὐτὸ θὰ πῇ
πῶς «ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ δὲν φαίνεται ἱκανὴ διὰ
ν' ἀπλωθῇ εἰς γενναϊότερα αἰσθημάτων». Αὐτὴ ἔμως
ἡ καινούρια θεωρία γιὰ τὴν ποιητικὴν τέχνη φαίνεται
πῶς σηκώνει καὶ κάποια ἀντίρρηση, ἂν κρίνομε
ἀπὸ μιὰ ἑμμεση ἀπάντηση ποῦ ἔδωκε ὁ Νιρβάνας
στὴν «Ἔστία» τῆς 22. Τὴν ἴδια μέρα, ἐνῶ ὁ κ.
Πόπη στὴν «Ἀθῆνα» προσκαλοῦσε τὸ Νιρβάνα νὰ
τοῦ ἐξηγήσῃ τὴν «Ἀδερφή» ἀπὸ τὸ ποίημα, «ἀφι-

νον δὲ τὴν κριτικὴν προσωρινῶς ἐνθουσιάζῃ, ὅτι εἶναι
ἱατρὸς καὶ νὰ λάβῃ μέτρα ἱατρικὰ καὶ συντελεστικώ-
τερα», ὁ κ. Βλάχος στὸ «Χρόνος» πηγύττανε σὲ
πέλαγος σατυρικῆς φαντασίας... τῆς φαντασίας του.
Καὶ τέλος στὴν «Ἑλλάδα» τοῦ Ποταμιάνου (23 τοῦ
μηνός) ἀναδημοσιεύττανε ὁ «Κρυφὸς Ἀντίλαλος»
μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ λογικὴ σημείωση πῶς τὸ ποίημα
«Λυγροὶ Νόστοι» μπήκε στὸ «Νουμά» κ' ἔκαμε
«μεγάλην ἐντύπωση σ' ὅλο τὸ διαλεχτὸ φιλολογικὸ
μας κοινόν», ὅπως καὶ ἔκαμε ἀληθινά.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ». Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὅλης αὐτῆς
τῆς φασαρίας εἶναι πῶς πουληθήσανε ὅλα τὰ φύλλα καὶ
μπορεῖ ἄργότερα ν' ἀναγκαστοῦμε νὰ ξαναπώσομε τοὺς
«Λυγροὺς Νόστους», γιατί πολλοὶ μᾶς ζητοῦνε φύλλα καὶ
δὲν ἔχομε νὰν τοὺς δώσομε, κἀνε Βλαχο-Νικολόπουλε.

ΤΕΛΩΝΗΣ ΚΑΙ "ΑΓΝΗ,"

Ὁ κ. τελώνης Πειραιῶς εἶναι καθαρευουσιάζ-
νος δικαίωμα του νᾶναι καὶ Κινέζος, καὶ ἔτσι ἄλλο
θέλει. Δὲν εἶναι ἔμως δικαίωμα του καὶ νὰ νομι-
θεῖται. Καὶ ἔμως νομιθέτησε πῶς βιβλία γραμμένα στὴ
δημοτικὴ γλῶσσα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μπαίνουνε στὸ
Κράτος **Του**, γιατί σίγουρα Κράτος **του** ἵθνα: τὸ
Ἑλληνικὸ Κράτος, ἀφοῦ ὁ κ. τελώνης τὸ μεταχει-
ρίζεται ὅπως τοῦ καπνίσει.

Καὶ νά, τί τρέχει. Ὁ Πουχάρης μᾶς ἔστειλε τὴν
προπερασμένη βδομάδα ἀπὸ τὸ Παρίσι μερικὰ ἀν-
τίτυπα τοῦ καινούριου του τοῦ ρομάντζου «Ἄγνη»,
καὶ ἄμα πήγε ἡ ἐπιτελιονιστῆς στὸ τελωνεῖο νὰν τὰ
πάρει ἄκουσε, μὲ κατάπληξή ὁ ἄθροπος, ἀπὸ τὸ
στόμα τοῦ τελώνη κ. Καζάνη, τὰ σοφὰ τοῦτα λόγια:

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ περάσουν τέτοια βιβλία
καὶ θὰ ρωτήσω πρώτα τὸ Ἰπουργεῖο!

Καὶ ρώτησε τὸ Ἰπουργεῖο τῆς Παιδείας, καὶ ἔ-
τσι πέρασε μὲ βδομάδα, καὶ ὁ κ. τελώνης περιήμε-
νε, μὲ νὸ ραχάτι του, τὴν ἀπάντησιν. Ὁ ἄθροπος
δὲν εἶχε νὰ ζῆμιωθεῖ τίποτα καὶ ἂν ἡ ἀπάντησιν ἀε-
γοῦσε κ' ἓνα χρόνον!

Ἐμεῖς ἔμως εἶχαμε νὰ ζῆμιωθοῦμε καὶ γι' αὐ-
τὸ καταφύγαμε στὸν κ. Ἰπουργὸ τῆς Παιδείας, μέ-
σο τοῦ Ἰμνηματόρχη κ. Γ. Ἰωαννίδη, ποῦ εἶχε τὴν
καλοσύνη νὰ μᾶς στείλῃ τὸ ἀκόλουθο γραμματάκι:

«**Αγαπητὴ Ταγκόπουλε,**

Ἐκαμα λόγον εἰς τὸν κ. Ἰπουργόν, ἐπιπέον
μου δὲ διέταξε νὰ γείνη τὸ ἔργημα τὸ ὁποῖον ἀ-
μέσως υπέγραψα.

Ὅστε δὲν ὑπάρχει πλέον κινὸν ἐμπόδιον».

ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ

Σάν ασπρόλιθι μέσα σὲ βάλτο ἔπεσε τὸ περσινό φύλλο τοῦ «Νουμᾶ» μὲ τοὺς «Λυγροὺς Νόστους» τοῦ Ποριώτη. Ὅμως θὰ μένανε βουδαί οἱ βαθρακοὶ τῆς δημοσιογραφίας, ἂν ὁ Νιρβάνας, μ' ἓνα του ἄρθρο γεμάτο ἀληθινὴ συγκίνηση, δὲν ἔδρανε στὴν «Ἐστία» τῆς 18 τοῦ Νοέμβρη νὰ δεῖξῃ τί εἶταν ἐκεῖνο τὸ ποίημα καὶ νὰ διακαλέσῃ πῶς «κανένας πόνος δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ξένος διὰ τὴν λύραν, καὶ ὁ ποιητὴς, ἀπολογητὴς τῶν κρυφῶν καὶ μυστικῶν καχυμῶν, ἄγγιζε μὲ εὐλαστὴ δάκτυλα τὰς χορδὰς τῆς καὶ μᾶς ἐχάρισεν ἓνα γλυκύτερον μέλος». Καὶ ἄρχισε γιὰ μιὰ ἐβδομάδα τὸ πανηγύρι...

Πρῶτος καὶ καλλήτερος ὁ κ. Γ. Β(λάχος) στὸ «Χρόνος» τῆς 19 ρωτᾷ: ἂν εἶναι καλὰ, γιατί ἴσως, τὸν ἔκαμε ὁ Νιρβάνας νὰ γράσῃ, τὸ «Νουμᾶ» νὰ διαβάσῃ τοὺς στίχους «μὲ προσοχὴν τὴν ὁποῖαν δὲν κατέβαλεν οὔτε μαθητὴς ἄλλοτε ἔμπροσ εἰς τὰ δύσκολα χωρία τοῦ Θεουκιδίδου» καὶ «μελετήσας ἐπὶ δῶρον» (αὐτὸ θὰ τοῦ συνέδραμε πρώτη φορά στὴ ζωὴ του), δὲν καθόρθωσε νὰ τοὺς νοιώσῃ. Καὶ ἀκλουθᾷ: ὁ σοβαρὸς κ. Νικολόπουλος τοῦ «Ἐθνους» μὲ τὸν ἀφορισμὸ πῶς εἶναι «περιβόλι: σωστὸν γεμάτον ἀπὸ ἀνθη ἀνοχσίας, αἱ μαλλιάραι ποιήσεις τοῦ δημοσιεύει ὁ κερυκομήσιον «Νουμᾶς», καὶ μὲ τὸ ἀστείον καλαμπόρι πῶς οἱ «Λυγροὶ Νόστοι» εἶναι «Υγροὶ καὶ Ἄνοστοι» μᾶλλον. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ἴδιος σοβαρὸς δημοσιογράφος ἔδινε καὶ δείγμα ἀπὸ τοὺς μαλλιάραι στίχους, κερυκομημένο μὲ ἄλλα ἀστεία, καὶ στίς 22 ἔδρανε τὸν κ. Ν. Καρβόνη, γιατί παρουσιάζεται: «δεύτερος αὐτὸς καὶ ἀναλίε εἰς δύο στίχους τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ». Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ν. Καρβόνη, στὴν «Ἐστία» τῆς 21, ἐνῶ παραδέχεται τὸ ποίημα ἀληθινὸ καλλιτέχνημα, τὸ κατακρίνει: «ὡς λέγοντας πῶς τοῦ λείπει «ἀστειοδέστατον καὶ θεμελιώδες ἢ ἀλλήθεια καὶ συννεπὸς ἢ θερμότης τῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἡ εὐγένεια», καὶ αὐτὸ γιατί κατὰ τὸν κ. Καρβόνη, ὁ πόνος καὶ ἡ εὐδυνία, καὶ μάλιστα ἀπὸ στίχων γυναικείων, εἶναι αἰσθημάτων ἀνάξια γιὰ τὴν ποίησιν, καὶ τὴν ψυχὴ τὴν Ἑλληνικὴν, ἐπομένως ψεύτικα, καὶ αὐτὸ θὰ πῇ πῶς «ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ δὲν φαίνεται ἑαυτὴ διὰ τὴν ἀπλοῦσιν εἰς γενναίτερα αἰσθημάτων». Αὐτὴ ἔμοις ἡ καινούρια θεωρία γιὰ τὴν ποιητικὴ τέχνη φαίνεται πῶς σιχώνει καὶ κάποια ἀντίρρηση, ἂν κρίνομε ἀπὸ μιὰ ἑμμεση ἀπάντησιν ποῦ ἔδωκε ὁ Νιρβάνας στὴν «Ἐστία» τῆς 22. Τὴν ἴδιον ἔτιον μῆρα, ἐνῶ ὁ κ. Πῶπ στὴν «Ἀθήναι» προσκαλοῦσε τὸ Νιρβάναν νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ τὴν «Ἀδερφή» ἀπὸ τὸ ποίημα, ἀφί-

νον δὲ τὴν κριτικὴν προσωρινῶς ἐνθουσιάζῃ, εἶναι: ἱατρὸς καὶ νὰ λάβῃ μέτρα ἱατρικὰ καὶ συντελεστικώτερα», ὁ κ. Βλάχος στὸ «Χρόνος» πινυότανε σὲ πέλαγος σατυρικῆς φαντασίας... τῆς φαντασίας του. Καὶ τέλος στὴν «Ἑλλάδα» τοῦ Ποριώτη (23) τοῦ μηνὸς) ἀναδημοσιεύονταν ὁ «Κρυφὸς Ἀντίπαλος» μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ λογικὴ σημείωσιν πῶς τὸ ποίημα «Λυγροὶ Νόστοι» μπήκε στὸ «Νουμᾶ» κ' ἔκαμε «μεγάλην ἐντύπωσιν σ' ὅλο τὸ διαλεχτὸ φιλολογικὸ μέρος κοινόν», — ἔπειτα καὶ ἔκαμε ἀληθινά.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ». Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὅλης αὐτῆς τῆς φασαρίας εἶναι πῶς πωληθήσαν ὅλα τὰ φύλλα καὶ μπορεῖ ἄργότερα ν' ἀναγνωστοῦμε νὰ ξανατυπώσομε τοὺς «Λυγροὺς Νόστους», γιατί πολλοὶ μᾶς ζητοῦνε φύλλα καὶ δὲν ἔχομε νὰν τοὺς δώσομε, κἀκεῖ Βλαχο-Νικολόπουλε.

ΤΕΛΩΝΗΣ ΚΑΙ "ΑΓΝΗ,"

Ὁ κ. τελώνης Πειραιῶς εἶναι: καθαρονομιᾶνος: δικαίωμα του νᾶναι καὶ Κινέζος, καὶ εἶτι ἄλλο θέλει. Δὲν εἶναι ὅμως δικαίωμα του καὶ νὰ νομοθετῇ. Κι ὅμως νομοθέτησε πῶς βελία γραμμένα στίχοι δημοτικῆ γλώσσῃ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μπαίνουνε στὸ Κράτος **Του**, γιατί σίγουρα Κράτος **του** ἔβαν: τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, ἀφοῦ ὁ κ. τελώνης τὸ μεταχειρίζεται ὡπὸς τοῦ καπνίσαι.

Καὶ νά, τί τρέχει. Ὁ Ψυχάρης μᾶς ἔστειλε τὴν προπερασμένη βδομάδα ἀπὸ τὸ Χαρσί: μερικὰ ἀντίτυπα τοῦ καινούριου του τοῦ ρομάντζου «Ἀγνή», καὶ ἄμα πῆγε ὁ ἐπιτελιονιστὴς στὸ τελωνεῖο νὰ τὰ πῆρει ἄκοιτα, μὲ κατὰπληγὴ ὁ ἄθροπος. ἀπὸ τὸ στίχον τοῦ τελώνη κ. Καρβόνη τὰ σοφὰ τοῦτα λέγονται:

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ περάσῃν τέτοια κλέβια καὶ θὰ ρωτήσῃ πρώτα τὸ Ἰπουργεῖο!

Καὶ ρώτησε τὸ Ἰπουργεῖο τῆς Παιδείας, καὶ ἔπειτα πέρασε μιὰ βδομάδα, καὶ ὁ κ. τελώνης περιμένει, μὲ τὸ ραχάτι του, τὴν ἀπάντησιν. Ὁ ἄθροπος δὲν εἶχε νὰ ζημιωθῇ εἰσπρατικῶς ἂν ἡ ἀπάντησιν ἀργώσῃ κ' ἓνα χρόνο!

Ἐμεῖς ὅμως εἶχαμε νὰ ζημιωθῶμε καὶ γι' αὐτὸ καταψήγαμε στὸν κ. Ἰπουργὸ τῆς Παιδείας, μέσο τοῦ Τμηματάρχη κ. Γ. Ἰωαννίδη, ποῦ εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς στείλῃ τὸ ἀκάλυπτον γραμματικόν:

«**Αγαπητὴ Ταγκόπουλε,**

Ἐβιαμα λόγον εἰς τὸν κ. Ἰπουργόν, ἐνώπιόν μου δὲ διάταξε νὰ γείνη τὸ ἔγγραμον τὸ ὁποῖον ἀμέσως υπέγραψα.

Ὅστε δὲν ὑπάρχει πλέον κανὲν ἐμπόδιον».

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Φίλε Νουμά

Ἡ φιλάτῃ «Ἀκρόπολις» ὕστερ' ἀπὸ τὸ προηγούμενο φύλλο σου εἶχε κάπιο σχολιάκι στὰ λακωνικά της. Ἐγραφε ὅτι ἕνας μαλλιάρης — ἐγὼ — μετάφρασα ἀκόμη καὶ τὸ «πετρέλαιον» σὲ «πετρόλαδο», καὶ ρωτοῦσε, ποῖος χωρικός θὰ τὸ καταλάβαινε, κι ἐτι ἕνας ἄλλος — ὁ Ποριώτης — κρατοῦσε τὴν ἄλλη ἀκρη μὲ τὸν τίτλο «Λυγροὶ νόστοι», καὶ μᾶς χαρακτήριζε καὶ τοὺς δυὸ γιὰ δέσιμο.

Τῆς ἀπάντησα τὴν ἴδια μέρα, μὰ δὲν εἶχε τὴν παλληκαριά νὰ δημοσιέψῃ τὴν ἀπάντησή μου, ἔπως ὑποσχέθηκε, καὶ γι' αὐτὸ τῆς ξαναγράψα ἀπὸ τὶς στήλες σου.

Δὲν ἐμετάφρασα καθόλου τὸ «πετρέλαιον» σὲ «πετρόλαδο», ἀλλὰ «πετρόλαδο» εἶναι ἡ κοινὴ λέξι στὸν ἐξω ἑλληνισμό, προτιμότερη, μὴ φαίνεται ἀπ' τὸ «πετρέλαιον», τὴν ἐδῶ συνειθισμένη λέξι, ἐπειδὴ εἶναι ζωντανότερη μετάφραση τοῦ petroleum καὶ συμφωνεῖ μὲ τὰλλα δημοτικὰ — λιόλαδο, σαμόλαδο, μουρουνάλαδο, ρετινόλαδο, κανελλόλαδο κτλ.

Σχετικὰ μὲ τὴν ἄλλη, ἐξῆς, παρατήρησή της γιὰ τὸν τίτλο «Λυγροὶ νόστοι», τῆς θυμίζω τοὺς τίτλους «Καλλιπάτειρα» τοῦ Μαβίλη, «Quo Vadis» τοῦ Στέγκεδιτς, «De profundis» τοῦ Ὄσκαρ Ὁβάλδε κτλ. Δὲν εἶχε λοιπὸν κι ὁ Ποριώτης τὸ δικαίωμα τραγουδώντας δίστυγες ἐπιστροφῆς ἡρώων νὰ θυμίσῃ μ' ἕναν τίτλο ἄλλες ὅμοιες ἀρχαίες, μαζὶ καὶ τὸν τραγουδιστὴ τους;

Θυμίζω ἀκόμη στὴν ἀξιοτίμη φιληνάδα μας καὶ τὸ δικόνε της ὀρεχτικώτατο — τί λόγος! — τίτλο «Ποπουρί» στὴν ἴδια στήλη, ὅπου κάνει τὴν ἐπίκρισή της. Βέβαια τὸ «Ποπουρί» τὸ καταλαβαίνουν καλύτερα οἱ χωριάτες παρὰ τὸ «πετρόλαδο».

Αὐτὰ «γιὰ τὴ μούρη της». Δικί της ἡ φράση καὶ τῆς τὴν ἐχολοῦμε. Ἐπίσης καὶ τὸ «δέσιμο».

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Φίλε Νουμά

Ἀναγάλισσε ἡ ψυχὴ μου προχθὲς τάπομσήμερο ποὺ στάθηκα μπροστὰ στὴ βιτρίνα τοῦ Βιβλιοπωλείου Βασιλείου καὶ Κουκλάρα, πλάι στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας»,

καὶ τὴν εἶδα καταστολισμένη μὲ τὸ καινούριο ρομάντζο τοῦ Ψυχάρη μας, τὴν «Ἀγνή».

— Μωρέ, νά, ἐπιτέλους τὸ βιβλιοπωλεῖο μας! εἶπα. Νά, τὸ κέντρο μας, καὶ σὲ κεντριζώτατο μάλιστα μέρος, στὴν καρδιά τῆς ὁδοῦ Σταδίου, πλάι στὸ κέντρο τῶν μιχτῶν καὶ τῶν καθαρευουσιάνων, δηλ. πλάι στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας, ποὺ ποτὲ μας δὲν εἶδαμε στὴ βιτρίνα του ἕνα βιβλίο τοῦ Ψυχάρη, ἕνα βιβλίο δικό μας, ἀγνὸ δημοτικὸ, ποὺ καὶ τὸ «Νουμά» ἀκόμα τὸν χρῆζει, γιὰ τὸ φόβο τῶν Ἰουδαίων, κάτου στ' ἀνήλια κατώγεια του, ἐνῶ ὁ Βασιλείου καὶ στὴ βιτρίνα του τὸν ἀπλώνει, καὶ μέσα στὸ βιβλιοπωλεῖο του, σὲ μέρος καταφανέστατο, τὸν ἔχει καμιαρωτὰ!

Τὸ βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου καὶ Κουκλάρα ὁδὸς Σταδίου 42, πρέπει νὰ γίνῃ βιβλιοπωλεῖο ΜΑΣ, κ' ἔχοιμε χρέος νὰν τὸ συντρέξουμε ὅσο μπορούμε, ἀφοῦ κι αὐτὸ τόσο συντρέχει τὸν ἀγῶνα μας.

Ἐλπίζω πὸς θὰ συμφωνεῖς μαζί μου καὶ πὸς δὲ θὰ διατάξεις νὰ δημοσιέψεις τοῦτο μου τὸ γράμμα, ποὺ τὸ θεώρησα χρέος μου νὰ σοῦ στείλω.

Λικός σου

N. A. I.

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ σοφὸς σχολιαστὴς τῶν «Λυγρῶν νόστων» κ. Γ. Βλάχος ὡς παραβάει τὴν καινούρια μετάφραση τῆς «Λίμνης» τοῦ Λαμιατίνου ποὺ δημοσιεύεται σὲ τοῦτο τὸ φύλλο, μὲ τὴν μετάφραση τοῦ σεβαστοῦ τοῦ πατέρα κι ὡς μᾶς πεῖ σὲ κανένα ἀπὸ κείνα τὰ ὑπέροχα χρονογραφήματά του τοῦ «Χρόνου» τὴν περισοποιᾶσιν γνώμη του.

Βγαίνει σὲ λόγο ἡ «Ροδόση», τραγωδία τοῦ Ν. Ποριώτη, σὲ καλλιτεχνικὴ ἐκδοχή. Θὰ πουλεῖται τρεῖς δραχμῆς. Ὅποιος θέλει μπορεῖ γιὰ τὴν παραγγελίαν ἀπὸ τὴν ἐκδοτὴν τὸ βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου καὶ Κουκλάρα ὁδ. Σταδίου 42.

— Ὑπέροχο τὸ ἄρθρο τῆς Ἑστίας τῆς περασμένης Τετάρτης: «Ἐξησφαλισμένον τὸν θάνατον». Εἶναι ἀπὸ κείνα τὰ λιγοστά ἄρθρα, ποὺ δίχως φουσκομιέες φράσεις συγκινοῦν, ἐνθουσιάζουσι, φρονηματίζουσι, πείθουσι, μὲ τὸ ἔφος τους τὸ ζωντανὸ καὶ μὲ τ' ἀδρά κι ἀλόγητα ἐπιχειρήματά τους. Εὐλόγημένο τὸ χέρι ποὺ τὴν γραφῆ.

— Ἀνακαζόμεστε νὰ τυπώσουμε σήμερον διπλῆς σελίδες (16) «Ἀπόγονοι» γιὰ νὰ προφτάσουμε νὰ τελειώσουμε τὸ ρομάντζο μὲ τὸ τέλος τῆς χρονιάς. Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον μπορεῖ καὶ στὸ ἐρχόμενο φύλλο διπλῆς σελίδες νὰ τυπώσουμε.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Σ. Τ. Βόλο. Κ. Μεγάρης εἶναι ὁ συμπατριώτης σου καὶ συνεργάτης μας Κώστας Νταϊφάς, κ' ἐπειδὴ εἶτανε στρατιώτης, πήρε αὐτὸ τὸ ψευτόνομα. Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ δημοσιέψουμε ἕνα ἀπὸ τὰ στρατιωτικὰ του ἄνερα «Στὴ λίμνη τῆς Δοϊράνης». — κ. Ἄ. Ἐξ. Σμύρνη. Λυποῦμαστε πολὺ γιὰ τὸ γράμμα ποὺ μᾶς ἔστειλες. Ὁ κ. Ροδός μᾶς δικαίωσε γιὰ τὸ ζήτημα τὸ ἄλλο καὶ μπορεῖς, νὰ ζητήσεις πληροφορίες ἀπὸ τὸν ἴδιον. — κ. Ν. Κλ. Πάτρα. Δρ. Μολ. Ὁδησὸς. Λάβαμε τὴ συντροπή κ' εὐχαριστοῦμε